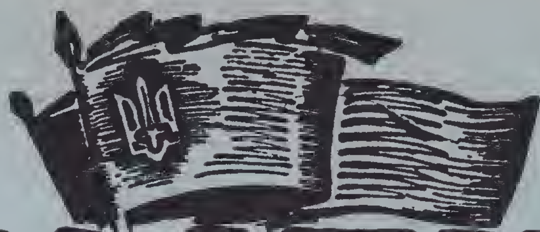

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

ОРГАН ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

INDEPENDENT UKRAINE

Зміст

ЧІКАГО **НЬЮ ЙОРК** **Ст. ПОЛ**

РІК V. **КВІТЕНЬ-ТРАВЕНЬ, 1952.** **Ч. 4-5 (51-52)**

СЛОВО ДО ЧИТАЧІВ

З технічно-адміністративних причин, це число журналу „Самостійна Україна" появляється з опізненням. Складні відносини в яких живемо, й у яких приходиться нам працювати, спричиняються до спізненого виходу в світ нашого журналу.

Та ввесь наш читацький загал просимо мати на увазі, що ми робимо все, що можна в нашому положенні зробити, щоб журнал виходив точно, і щоб приносив найбільш цікавлячі загал новини. Ми віримо, що й побажання наших читачів йдуть в цьому самому напрямі, й вони розуміють наші намагання. І ті спільні наші прагнення перетворюються в творчі зусилля, і зливають нас в одну родину, в споєний кругом почувань гурт.

Ми б раді сповнити свій обовязок. І тут самозрозуміло, ми можемо його сповнити тільки при тісній співпраці наших читачів, прихильників, кольпортерів. Іншими словами, ми мусимо в своїй праці спіратися на загал, що з'єднаний світом почувань із нами.

Переборюючи численні труднощі, журнал ще не в кожному відношенні станув на тій висоті, що є нашим спільним прагненням. Він ще не сповнив всіх завдань, що клали їх перед себе його творці. Та все-ж пройшовши життєву пробу, став він вартою дбайливої уваги, цінністю нашого життя.

Ми хочемо піти, й підемо в цьому відношенні далі. Працю, що її започаткували колись основоположники Видавничої Спілки „Самостійна Україна" — вважаємо за потрібне розбудувати й скріпити. Йдучи назустріч життю, й нога в ногу з ним, ми свідомі тих труднощів, що й надалі виростатимуть безупину перед нами.

Від нас всіх залежить доля журналу, його дальший розвиток, його обличчя. Уточнення наших спільних обовязків, обопільне зрозуміння й почуття відповідальности, допоможуть нам досягти намірене.

Єдиним джерелом нашої сили в продовжуванні видавничої діяльности, були, є й залишаться зростаючі гурти однодумців, передплатників, кольпортерів і прихильників. Ваша таким чином піддержка, Ваше зрозуміння, точні вплати передплат, збірки Пресового Фонду, сумлінна кольпортажа, Ваші придбання членських паїв — все це підмурівок, від якого залежать дальші наші пляни в видавничій діяльности.

Всіх, що їм дорога доля журналу, його оформлення, зміст, та його обличчя, можемо запевнити, що ми виконаємо свій обовязок, так, як лише це можливе в наших умовинах. Верстаючи з вірою наш трудний шлях, на порозі п'ятого року видавничої діяльности, ми свідомі, що робимо добре діло. Зробіть і робіть в майбутньому Ви теж добрі діла супроти свого Видавництва.

Редакція і Адміністрація журналу „Самостійна Україна"

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

ОРГАН ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

Місячник культури, політики і суспільного життя

Редагує Редакційна Колеґія.

Видає УКРАЇНСЬКА НЕЗАЛЕЖНА ВИДАВНИЧА СПІЛКА „САМОСТІЙНА УКРАЇНА, Винніпеґ — Сен Пол — Чікаґо — Нью Йорк.

Адреса Редакції і Адміністрації:

INDEPENDENT UKRAINE
10944 S. Wentworth Ave
Chicago 28, Illinois

Редакція застерігає собі право скорочувати рукописи. Рукописи на бажання авторів повертаються.

Передруки з „Самостійної України" дозволені тільки за поданням джерела.

Редакція застерігає собі авторське право друкованих в журналі статтей.

Редакція містить теж дискусійні матеріяли, що є висловом думки автора, а не Редакції.

Статті підписані повним іменем авторів є їх особистими думками і вони не конче мусять висловлювати думки редакції.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Ціна одного примірника в ЗДА і Канаді — 30 центів. В Англії і Австралії — 2 шилінґи. В інших державах рівновартність 30 центів в перечисленні на валюту даної держави по обов'язуючому курсі.

Передплата „Самостійної України" виносить річно:

в ЗДА і Канаді — $ 3;
в Англії і Австралії — 24 шилінґи;
в інших державах рівновартість $ 3 в перечисленні на валюту даної держави.

Independent Ukraine

Articles published on political, cultural and social topics.

Edited by Editorial Committee

Published by

UKRAINIAN INDEPENDENT PUBLISHERS LTD.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК V. КВІТЕНЬ-ТРАВЕНЬ, 1952. Ч. 4-5 (51-52)

Петро Карпенко-Криниця

ЧОТИРИ СТРОФИ

Коли торгівці повечірнім ричанням оглушують уші
І погляд нотує оскалену похіть двоногого звіра,
І ніс удихає розкладене труп'я людини —
Вертаюся знов у минуле, в Гамлета позичивши душу,
Де вчора й сьогодні, прожите й прийдешнє, де віра й зневіра
Схрестились, як шпаги, на клапті вузької стежини.

Я бачу свій профіль у ріднім провулку тривожного міста
І чую розміряні Ольжича кроки, твердіші каміння,
І в посвисті вітру — гаряче Теліги дихання...
І ось обривається спогад... За вікнами північ млиста
Бреде, мов повія, далека й чужа крізь пустир безгоміння,
Крізь пекло моєї душі і покуту скитання.

Тоді я з бентежним сумлінням стаю до тяжкого двобою.
Quo vadis? — шепоче воно... І незнаю колись чи тепер це:
Від люті Нерона крізь темінь у безвість незриму
Тікає апостол Петро, і об'явлений Бог над тропою
Глаголить: „Куди ти ідеш? Укріпи своє вірою серце
І твердо назад повертай до поганського Риму!"

Я пробую знову в'явити прерідне замістя співоче
І там на постелі Морени, знаходжу труну свою власну.
Ні сліз, ні зідхань... Тільки дим і сніжинки пушисті.
...За вікнами північ бреде, мов повія... О, вір мені, ноче,
Не я це у зарослях днів заблудив тут. Я може завчасно
З Телігою разом помер у далекому місті.

Юрій Соловій

Наше дерево життя

Вартості не пропадають, а міняються лише форми конечного здійснення. В тому ж вічно людське: незмінне шукання найближчої дороги до свого Творця: свідомо чи підсвідомо, воно є вічним мотивом людського існування. Це є шукання праобразу Великого Об'явлення: шукання в собі, щоби з Ним до всього приступати, щоби скрізь Його знайти. І Бог є мертвий, коли ми з мертвим Богом в серці до нього приступаємо, але і камінь житиме, коли з життям до цього каменя прийдемо. Це теж паросток вільної від Бога людини: воно, це людське, різно залежне від ґрунту, ментальности — виявляється через форми виявлення духового: обрядові звичаї, спосіб життя взагалі, але наймаркантніше мистецтвом, яке є плодом зосередження, згущення духових вартостей і спроможностей. Це про позицію людини, про виправдання і здійснення її — йдеться.

У формотворчому первні ментальности української людини велика сила декоративної фантастики, що посилилася завдяки найблищому відношенню нашої людини, до нашої багатої в кольори і форми, природи, до цеї фантастичної стихії; виявлювання реального через глибинність душі, що веде до містерійности абстрактних форм, додаючи цілому існуванню надреальну кольоритність: вона з найсучаснішого творить предвічно-існувальне. У нас культурна спорідненість з арабським світом через візантійщину, а значиться, виправдана похожість образових спроможностей, порівнюючись з образотворчим мистецтвом первинної доґотичної Каталонії, що теж, як візантійська культура, формувалася на схрещенні з арабськими елементами, — свідчить якоюсь мірою, що тяготіння первнів було незалежне від основної соціяльної категорії людности. Можливо, що зближення вартостей двох факторів є вислідом клонення ментальности в котрусь категоричну сторону. Значиться, селянський елемент як елемент ментальности української людини можемо прийняти, але не зовсім беззастережно: його ж дошукатися в більше місцях планети. Зрештою, селянство як суспільна, соціяльна і духова категорія — загрожене і безповоротно відходить, а то, можна сказати, вже відійшло, — але не важне визначення властивости цієї ментальности і як до неї себе поставити, бо певним є: таку самобутню ментальність, що визначає в першу чергу характер наших мистецьких вартостей, українство безсумнівно має.

Для оправдання сказаного, зясую дві різні творчості скульптора Григора Крука і поета Василя Барки, які через недорозуміння в оцінці елементу нашої ментальности іншими, опинилися на фоні нашої культури біля себе. Їхнє сусідство, зумовлене зовнішніми обставинами, немає дальшого умотивування. З двох сторін двигнено ці дві творчості, що мали б персоніфікувати духовий елемент української людини. Одначе ці дві творчості явно принципово різні, а значиться котрась з них в невластивій позі супроти дійсности і сусіда.

Я б назвав цю творчість: понадчасовість і немодні сантименти.

Можливо Крук-людина, жмут психологічних даностей, відчуває зов своєї ментальности, можливо, що до підсоння свого ґрунту тягнеться його орґанізм, але його скульпторна творчість ще не знайшла оправдання в здійсненні очікуваного. Заскоро дехто з зацікавлених дошукався в його творчості елементів творчого стимулу питоменної української ментальности: їх там ще не знайти, але коли говориться „ще не знайти", то не мусить означати, що здійснення раніше чи пізніше прийде: це ж не від нас залежить, — хоча це теж не означає, що Крукова творчість безвартісна. Неприємне в тому, що творче скульптора Г. Крука вже занадто довго блука по лябіринтах культур: його творча душа нічим метеликом б'ється об ліхтарі не свого світла, може в шуканні рідного, в шуканні зв'язку з собі рідним. Це ж бо трагічне шукання, бо хто ж відає муки мистця при його творчому станку, — викликує думки, що хай-би прислужилися до тріюмфу мистецтва.

Помічений в творчості Крука елемент ментальности і культури його отчизни (див. Св. Гординський в монографії „Крук, Павлось, Мухин") в дійсності не існує: це не дійсний елемент творчого стимулу творчої української людини, а це, як на поважне мистецтво, досить зовнішнє заспокоювання вимог часу, а може й своєї підсвідомости) не виключаю, що мистець й дійсно знаходить в цьому певне заспокоєння, а може, навіть і задоволення, адже ж не помічається більш сторонніх дерзань, — та це не вирішує, звичайно ж), та теж може заскоро виявлення сподівань.

Сучасне мистецтво радо звертається до праджерел людської природи. Воно свідомо і підсвідомо відшукує в собі праістоту, що за виробленими формами століть, в орнаменті цих форм — що, до речі, сама створила — згубила свою праістотну суть: віднайдення її, то не буде ударом знищення по нашій культурі (теж техніці), а це буде конечне відчуття пропорцій і взаємовідношення: катастрофа нашої доби, приміром, не в тому, що машина поставила під знак запитання екзистенцію планети, а це власне тому, що ми більше не є панами дійсно існуючої пропорційности.

Одначе виправдання цего, оправдання його існування в цій добі через своє мистецтво, не знайти, хоча може, повторяю, він, скульптор, Крук, за ним тужить, а в висліді вже сьогодні еґзотика: сантимент до села. Це лише сантимент, і це не барляхівство і не „вічно селянський". Це лише, а сьогодні зовсім не новаторсь-

кий, певний зворот до селянського сюжету, і Крук — „селянський" так довго, як довго він в селянському сюжеті. Та чи тут про сюжет, селянський сюжет йдеться?! А тут мова про якусь глибинну дію: почуватися в якомусь елементі не значить про нього рапортувати, — автім ми про нього говоримо говорячи з нього про світ, про все, що нас цікавить і що нас болить: це в ньому, в його нутрі, в нутрі цього ж елементу бути: з нього споглядати світ, з нього переживати істину буття: з нього в ньому почуватися. Власне в цьому свойому елементі, а не побіч — Барка — поет. Він не має потреби оповідати, як подорожний по планеті, про мозолясті з чорноземом руки, а ними він обхоплює світ: дальше: він не розповідає нам про світ казок, обрядів, пісень і життя нашого народу, нашої культури, а він ними живе: він їхній співтворець, він їхній творець. Барка говорить про все на світі, про щедрости Творця планеті, але в цьому ліричному Барчиному розповіданні ми бачимо скрізь мандруючу душу української людини. Тут ми пізнаємо обриси вимірів цієї душі і її істоту. На всякий випадок, творчість Василя Барки, оцінивши свої ролі теж великих наших ліриків, великою зорею зійшла після „Слова о полку". Таке багатство скупченої характерности, ментальности української людини від Богосприймання до виправдання існувань, а й в пляні творення мистецтва через шукання понадфраґментарного (отже не ізмів): поет, яким є Барка, наладований безмірною поетичністю понадчасового світосприймання, зісланий Творцем, щоби знову поставити слово, щоб на початку страшного кінця дало воно нам новий початок. Сам Барка здається найпекучіше відчуває на собі слова Франца Кафки „Die Kunst ist for Kuenstler ein Leid, durch das er sich fuer ein neues Leidbefreit".

Його спосіб висловлювання не можна з легкої руки звички звикшого способу віршового висловлювання оцінити: очевидно теж, що майстри не родяться а майстрами стають...

Його форма набирає на чіткости строгости монументалізму, понадчасового проблематичного кубізму в завершенні абстракціонізмом і найчистішою поезією, що якимись сторонами торкається прози Джемс-Джойса, але є органічнішою:

І знову дужістю, що рідна зорям,
в гріхах обпалена відрання, є
підніметься, бо неба непокора
в квітках жива й росі ридання.

(З ліричного неопублікованого циклю В. Барки „Трояндний Роман", який відкриває поета ширшим читацьким кругам. Цей тритомовий твір, це найновіший здобуток і успіх поета, який очікує свого дня опублікування щасливу хвилину).

Зануреність в душі страшно дивинного реґіоналізму не слід сприймати як мужицькість, селюцтво: з одної сторони як безфоремність, з другої сторони — як визволення від обов'язкової форми, а найважніше знайти момент поєднання і оформлення реґіональної культури до культури всесвітнього значення. На увазі найближча дорога до Творця, на увазі людина, що скрізь бачить велич Великого Об'явлення. Це саме образніше: бути українською людиною, значиться вірити в своє культурне призначення, в своє духове виправдання, а рівночасно помічати, як воно виростає до своєї ролі, — і взяти в ньому участь: вірити в свою культуру і чути бажання нею жити: жити її життям і в ньому чути істину, а не ставити її, цю культуру, в бібліотеці, як барабан нам мало зрозумілого піґмея, гієроґліфи чи китайську вазу. Але я зразу застерігаюсь, жодне ґрафоманство, жодні богомази маю на увазі, а дійсні осяги культури всесвітнього плянування. Ця наша культура до нас не то що має промовляти, бо кожна культура, до кожної культурної людини промовляє, а нею треба жити, дихати й творити: говорити мовою мистецтва. Її треба чути не так довкруги нас, як в нашому серці, і то без огляду на те, чи має вона признання рідкісно об'єктивного світу: наша культура — народня: вона формувалася в більшій мірі пальцями народу, а в його нутрі чимало знайти, що треба ще оформити і винести під сонце: з цих рідкісно дорогоцінних сирівців нам двигнути мистецтво.

Чому ж би нам не захоплюватися творами Фідія, Скопаса, Майоля..., але не там криється первень наш, нашої первинної душі, бо він десь біля Яворова, Полтави, Коломиї, і там їх для нас в собі віднайти. Важні нам яворівсько-самбірські глиняні свистаки-баби, які от в творчості Архипенка вже надибали своє клясичне вивершення. Так, з цих свистаків-баб, але не лише з них, вже формується руками деяких, ще сьогодні не чисельних, наших модерних мистців, так-би мовити **українське клясичне мистецтво**, яке лише в такому виді займе своє самобутнє місце в всесвітній культурі, на зразок мистецтва египетського, грецького, італійського, французького, еспанського, німецького і інших. Не важно світові що ми теж маємо, але йому треба показати, чого він не має і без нас мати не може.

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЖУРНАЛ „САМОСТІЙНА УКРАЇНА"!
ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ (ОДВУ)!

Ю. В.

Великдень доби

Життя **Сина Чоловічого** було коротке. Тривало лиш стільки, щоб жертвенно висловилося післанництво **Сина Божого** на землі і людській душі відкрився шлях у вічність. „Радісна новина" — квіт невмірущої молодости — розцвила на устах безсмертним **словом,** полинула у грішний світ **піснею** — покликом до змагу за святість мисли, невинність серця і жертвенність чину, згомоніла акордом всіх звуків живого духа і... увірвалась на хресті в **тридцять третю** весну від роду. Розпятий — помер молодий.

Яких чарівних казок про лицарів і славні подвиги не творила вже людська душа, куди не літала крилата уява на розкриття тайни величности і нескінчености буття, скільки вимріяних героїв не кохало палке серце людське, спрагнене обявів божеської всепотужности, — проте ще нігде і ніколи твором своїм людина не піднялася до висоти на якій вселенно видніє ясна постать розпятого Спасителя. Голосний, наявний і зримий у світі, близький і рідний в душі, — проте далекий і такий недосяжно високий у величі моральної звершености, що серце людське трівожиться у розпині почувань своєї богоподібности і далекости від Бога.

Словом Сина Божого гомонить безупину людський час, Його образ ні на хвилину не зникає з обріїв світу, Він повсякчас на сторожі совісти, і нема того місця на землі, тієї пропасної глибини зла, куди не проникнуло б лагідне світло Його очей. **Учитель землі** любить її як господар, що знає потреби своєї ниви, яку оберігає теплом щоденної про неї журби. Всюдисущий і поготовий протягнути білу руку помочі без винятку **всім,** що в нужді. Незмірний тягар тієї Його важености в житті людини, незбагнута сила Його значення в людському світі сповняють свідомість **явою загадки, живим чудом і скарбом таїн,** що в них думка стрічає непрохідну собі межу.

Загадка і межа Христової особливости не стоїть темним кордоном замкненого в собі кола **перед** ідучою людиною, яка завжди мусить тут зупинитися, та ніяк не спроможна перейти її на своїй дорозі лінійного життевого прямування. Межа не прокидає почуття **обмеження** свобідної волі, вона зринає від нутра, голоситься як своєзаконна сутність і тривкий стан душі, з якого життя ніколи остаточно не виступає. Христос приявний в людях їхньою думкою про Його моральну довершеність, що її вже перевершити не можна. Зусилля життевого вдосконалювання себе має в ній свій постійний осередок рівноваги — оту трівку основу моральної готовости, що не знає вагань і змін, а про кожний відхил неспокійного життя від себе здіймає голос остороги і осуду. На всіх дорогах становлення озивається Його долеве слово пригадку і пробуду в людях їхньої природи, Він стоїть на перехрестях в нескінченість хрестом і питаючим зором сягає до дна душ, над берегом пропастей триває зявою воскреслої світлости і підносить до себе в гору духа зневірених і виновних. — Він протяв світ навхрест, його і плоть і суть сповнив собою — водночас як міра для всього і як все, що в мірі.

І віруючий, і сумнівник, і ворог — не мають спокійного сну, кожен бо непевен свого становища. Один боїться, чи витриває на вибраній дорозі і тягар повинности донесе до кінця, другого розїдають сумнів і неспромога рішитися, а третій мучиться безнадійністю піднятого змагу, в якому завсіди перемагає заперечений і вбитий. Дві тисячі літ людської віри, сумніву і злочинного безвірства колують довкола спільного осередка і живуть соками Його кореня невмірущости... — Ось знову хвиля сумніву піднялась до рівня небезпечного заливу людського світу повіддю духової і релігійної байдужости, сьогодні ж, як ніколи передтим, меч воюючого безвірства глибоко проколов світ і обагрився по рукоять праведною кровю. Сьогодні, загнаний в темряву підземель дух, — зіткнувся там з коренем, наблизився до основ і започав добу людської і світової обнови. Свій меч гострить життя на оба боки, але до вирішнього бою він буде готовий раніше, ніж думають власники кузень і арсеналів.

Долю людини, світу і життя вирішить не посідач нової зброї, не власник світових засобів, не володар над світом. Є зброя старша від всіх рукотворно можливих, сутність є перша ніж засоби, і не буває в підданстві ніякого власника, і є влада нездобутна, не перехідна і не дідичена ні правом **сили,** ні силою **права.** Там, де різноголосні назви спливають і звучать словом вічної правди, де жадібним власникам залишається в спадщині сама свідомість програного бою і терпка доля бездомного нуждаря, де володарям підбитий світ розкривається в порожну челюсть сирого гробу, — там бє спільне всім їм джерело живої вічности — единого переможця зброєю своєї істоти. Довіритися їм — означає збудити приспану в **собі гідність** світової ниви, що в день первий засіяна була зерном божого слова та залишиться плодотворною і по день останній, — коли скарбом повного жнива похилиться до стіп Єдиного Сівача. Йому передасться вирощеним овочем, не на власність як повільна плоть, але як єдиновладна в ньому суть.

Вечірній сумерк сучасности широко і далеко розкинув тіні смерти. То ж ялось людині проти надтягаючої ночі бодритись світильною снагою всіх днів, **сонцем духа прозріння вщерть,** і без супочинку та сну чувати, аж Велика Ніч пройде і згорить в пожежі **Великого Дня.** Назріває буремна доба жнив з минулих посівів людського буття на землі, — **завітне літо світу**

підходить і несе в своєму лоні **вагітність сплоченого часу.** Неуявна натуга сил вкінці прорветься на яву і, розладується завтра ударами і вибухами, з яких кожен буде на міру кінцесвітнього грому. Історія кидала дотепер щолиш зразки імпровізованої увертюри до великої драми людського буття. Вона небавом почнеться. Вже пробив двократний ґонґ світових війн, що переконливо заповідають близькість третього удару до рішальної гри, яка буде виведена на похилому помості світового театру. У грядучій драмі всі будуть приявні в чинній ролі її героїв — **глядачів дії не буде.** Скінчився бо без вороття довгий час щасливого дитинства людини. До дверей її уютного жилища все частіше стукає темної ночі невідома рука звуком таємничих покликів. Злякалась цього стукоту людська дитина, прочуває в ньому заповідь недоброї для себе зміни. Кінець свого дитинства збагнула вона, затривожилася і вибита зо сну, чекала ранку. І, як звичайно, надіялась виходу світлого сонця і теплого дня. Та на світанку звіялася буря, дикий вітер з лоскотом розкинув двері і увірвався до людського дому, щоб безжалісно зруйнувати в ньому виплеканий поколіннями внутрішний лад, а врешті розхитати вязання його самого та рознести на всі сторони, мов стебла пташиного гнізда. — Комусь незмірно лютому і злому, якійсь пекельній потузі нововидною сталася **вдомовленість людського існування.** І вона пішла розбоєм на людську захистну оазу в світі, — пішла з твердою постановою покласти її в руїни, а людину викорінити і вчинити **бездомною.**

Морозний подих суворої доби руйнування вартостей застав людину не готовою у всякому відношенні. Ні свого думання не поставила вона на правильний спрям, ні не розвинула потрібних форм життєвого вміння, щоб у слушний час могла попередити назріваючий вибух і вкоротити глибокий віддих злої потвори, що набирала сили до діяльного виступу. Ще й досьогодні загроженій жертві не прояснилося ні її **дійсне** положення ні справжнє покликання її буття в світі. Навіть не набула вона свідомости про той, здавалося б, такий прозорий і простий висновок для себе, який лежить готовий в самих заповідях її віри і, немов допрошується, бути відчитаним правовірною душею. Бо ж сувора наша доба давно проречена змістово визначена і названа Сином Божим. З Його почину ідея життєвого **синівства** набула **неодмінного глузду** і сталася долевою віссю історії. Вимовно відкрита кровавим хрещенням від свойого Обявника та стверджена Його смертю на хресті.

Тисячліття жила людська дитина відгомоном великої траґічної події, збудувала собі величавий храм віри, вивела ґотичну стрункість повязаного вчення і намістилася в світі як його вибранець, **пан і мета.** Найчарівнішу із лицарських казок вона **взаконнила** непорушним викладом її змісту власне в напрямі своєї **вибраности і щасливости.** Здавалось людській дитині, що вона повністю виконала забезпечені передумови певности свойого буття і становища в світі, коли повірила в **довічність людського дитинства** під невпинною опікою і ласкою Небесного Батька. Та правом звички віровизнаного думання і незмінности обрядових практик закостеніла віра людська, вияловіла внутрішньо і згодом одійшла в тінь, відтягнута на задній плян стихією безпосереднього життя. Рухом історичної хвилі творилися умови складної проблемности існування, де наївність викладу більше не дописувала і з льоґікою існуючого стану не сходилася. Правда, в лоні релігійної християнської спільноти ніколи не бракувало остережних голосів, які намагалися втримати віру на рівні **діючого прямо закону життя,** проте структурний дуалізм християнства постійно вивершувався і поглиблювався в протилежному напрямі обох бігунів, землі і неба. В наслідку все важчим ставалося завдання і роля примирного між ними **розуму.** З природи простолінійний, безоглядно критичний і категоричний, — він труднощі спірних питань перемагав в площині **власної своєзаконної абстрактности** і, або радикально **раціоналізував** віру, або правом контрасту вдавався в протилежну крайність безвірства та матеріялізму. На обох кінцях тієї осі прямового руху не було вже ні спромоги ні місця втриматися дійсній людині і жити на повний віддих своєї космічної природи. Виклавши колись однобічно глузд свойого буття по лінії забезпеченого ладом Божого промислу людського дитинства, шукала вона тепер **рацій,** достатніх основ такого стану, тому мусіла попасти на згадану вісь розуму та зробити її для себе засадою орієнтацій і джерелом міродайного знання. На цьому лінійно випрямленому шляху можна було певною мірою зберегти традиційний дуалізм віри і жити його обома складовинами почергово, способом своєрідної діялектики, яка потверджує і заперечує напереміну одну і другу, залежно від положення підмету та його внутрішнього настрою в даній хвилині. Саме тут виявила людська дитина найбільшу долю прикметного собі самолюбства і хитрости. Не злюбила вона „примусових ситуацій” **вибору і рішення,** коли саме треба заявитися в цілості, не залишаючи за собою можливости ніякого відступу. Вона, хоч і здебільшого в теорії трималася давнього становища, життєво порушалася лінією „найменшого спротиву”, жила „політеїстично” у простацькому значенні служби усяким богам за хліб ласкавий. Не треба дуже дивуватися вибуялому в неї явищу безхарактерности, безсоромности і несмаку, — коли подумати, що виховувалася вона віками на ідеології свойого життєвого дитинства, законно забезпеченого опікою і ласкою вищої сили. Нічого легшого в таких умовинах для дійсного і засадничого інфантилізму людини в її русі світом не було, як „зрушити з місця” теж і „джерело ласки”, врухомити його та загально вприявнити, а самій зробитися тим вічним, покірним „немовлям”, що ладне ссати з кожної груді.

Далеко відбіг від свойого Божого прazразку образ людської дитини, що привикла жити на

правах безжурности і користолюбности, а сливе позабула на свої обовязки **сина.** Не хто інший, а вона — одушевлена словом живого Бога — здвигнула колись величавий храм віри, підняла зо своєї душі видиво світу від днів творення до його сповнення, поклала на Христовому камені могутню „воюючу церкву", в якій служила воїном-жрецем. У ті великі дні походу своєї правди та в ночі чорної смути і смерти за неї — **була вже сином,** який не знав ваганьі йшов до кінця Христовим шляхом. Де поділа велич духового первородства свого, в глибині якого гріховного занепаду втопила талан душі, що вміла бути воїном, жрецем і святим в одному житті, на що **розміняласяя,** що її світ стрункого ладу в двопостаті землі і неба — запався і ледви ще видний своїми звалищами в духовій мілині сучасного її животіння! Не витримала напруги започатого росту у височінь і не зберегла душевної самовлади на час важчий від усіх минулих проб. Стоїть сьогодні розгублена і бездомна з власної вини, бо талану **сина** в собі не зростила і на сором свойому родові та на глум власній історії забігає нині ласки в ...**діявола,** в руки якого зрадно видала світ. Він **може** бути зруйнований, якщо людина **не оновиться з кореня власної природи** і не приверне свойому існуванню рівноваги між **обовязками і правами.** Не в той, зрозуміло, спосіб, щоб правом **пожирала** світ, а обовязки **ліпила** з окрушин неспожитих на життєвому бенкеті благ. Взагалі мусить з оманної осі розуму зійти в **живу землю буття** та відчути, що розум ані життя ані міра, а „розумність" — не та едина чеснота й ідея, що на потребу. Є чеснота, якою висловлюється ціла людина, це — **прямуючий в пороги вічної Батьківщини людський син.** Його життя в повноті своїй — **надхненна чеснота,** від якої світло в душі і тепло в світі. Взаємністю обох, світла і тепла, душі і світу, і розум визволиться з блудного кола нескінчености та зупинить безнадійне намагання розірвати замкнений автоматизм думання у випрямлену лінію поступу, якому завсіди бракує початкового і кінцевого наголосу. В стані буттевої **повномірности** розум віднайдеться в притаманній собі **ролі творчого звязку,** без чого життя людське не досягнуло б ніколи самосвідомости в постаті моральної особовости. В цілому йде **про суверенну поставу внутрішньої людини,** що має тільки **один можливий спосіб потвердитися** — через такий вияв себе, який **будує і творить.**

Синівство є станом наймогутніше заявленої життевої істотности людини, **син** сповнений заповіддю самої повинности, він щира будучність і цілий жертва, він духове тіло і **жива дорога,** що твориться з усієї правди його буття. **Куди** спрямований жертвенний шлях — знає грядучий вперед певніше, ніж — звідкіля йде. **Синові** спішно **до Батька,** день бо його хмарний і вже зарання віщує близькість бурі і темноти. Уся надія світиться в чистих його очах, — то надхненна душа горить в них похідним світлом, щоб ідучий не збився і не блукав. Дорога сина до батька, як безконечний ліс, що в ньому більше небезпек ніж дерев, бо він цілий одна на всі сторони розлита небезпека. Тут дні страшніші ночей, і горе тому хто спасається з лісу вірою, що зможе вийти з нього в країну сонця, зір і піль. Чиє серце від роду не світить **сонцем духа,** той засуджений на вічну тривогу **втікача,** який шукатиме захисту в тих, що чекають від нього бодрого слова. **Людині поза собою захисту нема,** мужне серце її найпевніший щит. Не для оборони і заслони перед ворожим мечем, але для промінювання світлом у темряву! В душі сина збудилося і світить його призначення — **творити день.** Не той, що чужим світлом і теплом борониться одчайно перед холодом темноти, щоб вкінці проти напливу ночі не встояти і погаснути.

Із почину сина розповитий день сповнений **власної** життєтворної снаги, яка не вичерпується змагом, але постійним перемаганням спротиву смерти могутніє і звічнюеться. Пощо в братній сімї смертників було б родитись **важкому дневі** вмирущим, як вони, та сіяти між братів такий сумерк зневіри, який передчасно вбиває їхню видючість, ще заки вона розгорнулася і зібрала сили проти ночі! Ні, день той настав не для того, щоб мати своє полудне і свій вечір і захід. Йому судилося звичну черговість змін відвернути і пригадати, що дорога справжнього життя — **напротивна,** і свій здвиговий спрям починає із **великої ночі.** Її нечулу **камяність** сокрушити і пробудити, її холодом мертвоти скуту безпросвітність зогріти й оживити, давлячу владу її сліпоти зупинити та визволити з життя — таку заповідь провіщає **зоря сина.** В існуванні людського світу він — **кінець дитинства і зворот буття на батьківський шлях.**

Доби людської історії — це ті невмірущі дні, що одійшли в тінь світової ночі та ще й у мертвому сні зберегли на свойому лиці румяний відсвіт дитинства. Невянучим квітом віри свідчить вона про їхній родовід із безсмертної сімї під опікою **вічного батька.** Спочилі дні братньо туляться один до одного, як-би взаємно шукали в собі захисту і близістю до себе перемагали спільний страх перед маревом небуття і нікчоти. На їхніх сонних обличчях проступає таємничий змаг тіні і сяйва. Ніч не скорила дня, радше він перемагає її непорушну мертвість сном дитинства про осяйний воскресний світанок. **Зов великого дня живий,** — його чують усі дні, його напружено слухає **велика ніч,** і безпамятній смерті він ще присниться. Божий час не спішиться, він терпеливий до пристрасної мови життя, не каже від себе останнього слова, але радше схильний почути його із людських уст.

Наша доба вечірнього сумерку скидається на моторошний похід озброєних людських мас у ніч. Дим небосяжних вибухів, згар чорніючих після пожеж руїн і чад похідних смолоскипів наповняють простір, що розкрився в бездонну западину могили, над якою життя відбуває безконечну тризну-оргію та чинить якийсь дикий самосуд. Над погасаючим днем і його соняшною славою знущається осатаніла товпа і

ревом радости супроводить його скін. Обдертий з небесних риз, обезкровлений і знеславлений день стоїть на суді немов той, що не виправдав себе та не находить слова на свою оборону. Висить мовчазний на хресті світу, як-би сам на ньому розпявся, щоб умерти, — одійти враз із своїм насліддям у невість і заснути безіменно. Так вирікають сучасні чорнокнижники викладаючи подію в напрямі природної смерти оманних ідей про духа, божескість існування і Бога. Вони, поклонники ночі, проголосили настанови **нової** доби, що сильна запереченням своєї попередниці і спроможна без помочі її духового насліддя, розгорнути із себе нову щасливу дійсність. Своє „вчення" подають чорнокнижники владно як єдино **обовязуючу** правду, однак вживають всіх засобів і підступу, щоб панівне її становище в людському світі вимогти та його довічно запевнити. Жорстока виключність таких їхніх намагань свідчить про вибух в людині ворохобних нищівних сил, що прямують до безумовної влади в світі. Через одну ніч піднялася з його підземель тьма озброєних полчищ, розпутала повінь темних прапорів і в тіні навислої хмари втопила ранок людської днини. Зупинила день життя і без упину горне із своїх челюстей нові сили на підмогу ночі.

В боєвому таборі поклонників ночі кипить сьогодні пристрасна воля перемоги, а в світі стоїть пекольний гул лютого муравлища, зрушеного до местної дії. Кого помстити прагне зворохоблена людина і на кому надумала вона спочити вигостреним ножем местника? Питання цього вона не поставила собі сама, чорні всевіди навчили її азбуки безбожности, беззаконня і бездомности. Перетявши звязки її з Богом, землею і народом, вони **викорінили** її з живого горнила батьківщини та вчинили **скитальною, —** приналежною до кочевого стада бездушних тварин. В подачі засад „нового вчення" йшло чорнокнижникам найперше про вирвання з людської душі її вічної зброї, після чого безборонна людина вже не ставлятиме спротиву своїй долі **раба,** що залишений тепер на „ласку" погонича-опричника. Началось із святого гніву „гнаних і голодних", яким показано багатий світ як **їхню власність,** названо насильників та дозволено за злочини помститися злочинно. Пущена в рух „вирівнююча" діялектика як холодна ґільотина, домагалась все дальших жертв, що їх довелось шукати вже на руїнах і цвинтарищах старого, але вибирати з кола „покривджених". „Нове вчення" цінує людину не згідно з її незмінними якостями, але виключно з погляду потреб хвилини і положення, — навіть не стада як такого, але **рацій влади** над ним, інтересів його правлячих верхів. Хтось, що вчора прославлений був кращим сином і героєм, зазнав сьогодні без усякої видної вини із свойого боку, найгіршої клевети і горлової кари. Проти сваволі такого „правосуддя" нема нині відклику, бо ж вчора зрушено і повалено всякі авторитети, а відклик до „найпершого" в людському стаді даремний, коли власне він — „найперший" — є його **найбільшим катом.** Так скінчитися мусів „переоцін цінностей", доконаний з постави всевладного самолюбства людини: її бунт проти Бога не витримав і однієї днини, щоб у грузькій мілині особистої нікчемности не ставляти **ідола** з власною подобою і не почати культу самообожання.

Одноступнева будова життя втратила висотну перспективність і стремівним своїм силам не дає відпливу в нагірний світ ідеалу, давить в низ і збільшує стан безвладности. Затьмлений день злочинно знехтоване право соняшного дозрівання мстить на людині, як тій, що спроневірилась творчому покликанню, дозволила поневолити свій талан, подоптати свою гідність і опозорила своє імя „божого сина". Тому приречена вона жити в півтіні, не знаючи ні днів творчої радости ні ночей спочинку. Безнадійна сірість її існування темнітиме непомітно для неї в ніч, якщо вона вчасно всією істотою **не прокинеться** та не станеться внутрішньо готова — вийти із сумерку довгої історичної ночі на світло денне.

Сучасна людина стоїть перед завданням оновитися з власних джерел живого духа та розгорнути своє життя в ідею, достойну Божого імени. Пробила для неї рішальна година стануги до змагу за будучність людського світу.

Завтрішній „Великдень Доби" гряде.

Ю. Бойко

М. П. ДРАГОМАНІВ

ЙОГО СВІТОГЛЯД І СОЦІЯЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ

Навколо постаті М. П. Драгоманова в нашому суспільстві на протязі останніх десятиліть шаліли запеклі дискусії. Проблема Драгоманова вогненною стяжкою розрізала західно-українську суспільність на два ворожі табори. В умовинах Заходу боротьба навколо спадщини Драгоманова стала річчю хронічною, бо тут знайшлося чимало його апологетів. Інша картина була на підсоветській Україні. Там лише в перших роках советської влади культ Драгоманова був досить сильний серед соціялістичнокомуністичної української інтелігенції. Незабаром ця інтелігенція наочно в зіткненні з результатами своєї діяльности, надиханої ідеями Драгоманова, була примушена переоцінювати позиції. І може найнаочнішим виразом цієї переоцінки були гасла і тези М. Хвильового, його яскрава протимосковська постава, патос національного, ірраціоналізм.

Нинішня духова ситуація в еміграційному у-

країнстві відбиває в собі духову кризу західного світу в цілому, позначена конюнктуральними обчисленнями, втомою думки і волі тих, що нераз стоять на чільних позиціях нашого духового життя. Звідси рецидиви того, що здавалося, мусіло б давно відійти в забуття. Не випадково є ідеалізація Драгоманова на сторінках „Українських Вістей"

Не підлягає жодному сумніву, що нації Европи в своєму протиставленні большевизму мають стати як **сконсолідована** монолітна сила. Але вже політичні заходи щодо **федерування** Европи викликають глибокі сумніви в їх доцільності й реальності. І зовсім безсумнівною є для кожного, хто бачить в нації істотне, рушійне начало людського життя, шкідлива, руїнна природа духово-ідейних засад нинішного федералістичного европейського руху. Присмерк Европи в цьому русі виражений з потрясаючою силою. У найкритичніший для світу час робляться карколомні спроби поставити понад національними стимулами життя раціоналістичні схеми „вселюдського братерства". Замість тотальної мобілізації всіх національних сил на боротьбу проти світу большевицького варварства, бачимо проповідь „визволення" людини з рямок державних обовязків, бачимо боротьбу проти національно-державного етосу.

Ці явища духового порядку особливо небезпечні для нас, українців, бездержавної нації, в якої державницькі традиції і національний етос потребують особливо напруженого скріплювання. І саме федералізм Драгоманова, вся цілість його світоглядових засад, в нинішнім історичнім етапі є речами дуже небезпечними для нашого національного організму.

***

М. П. Драгоманів був одним з найвидатніших українських вчених XIX століття. Його праці в ділянках етнографії, історії, історії культури, викликають лише глибоке признання в кожного. Багатюща ерудиція і глибокий аналітичний розум дали змогу Драгоманову піднести методологічно сучасну йому українську науку в зазначених галузях на европейський рівень. Як популяризатор відомостей про Україну в західно-европейському світі, Драгоманів у свій час сповнив видатну місію. Як культурний діяч він був невтомний.

Але цим власне вичерпується те позитивне чим вписав своє імя Драгоманів в історію нашого народу.

Поза цим — Драгоманів як політик, як соціолог, як оборонець певних духових первнів спричинився до затримання нашого духово-національного розвитку. Українське провансальство знаходило в його великому авторитеті підтримку для свого живлення і „розквітання". Подолування впливів Драгоманова давалося нашому суспільству нелегко, було болючим процесом. Постать Івана Франка є немов символізуючою цю велику внутрішню боротьбу, яку пережило українство.

„Мені видається — писав Франко, — що Драгоманів певне сам того не знаючи і не відчуваючи, робив собі з мене жорстоку гру, відпихав і знов притягав мене, зовсім безцільно, бож ані для загальної справи, ані для мене самого це не принесло ніякої користи".

Франко глибоко шанував Драгоманова як ученого. Довгий час був Франко в орбіті його духових впливів і з напругою всіх своїх сил старався розірвати кайдани цих впливів. І він переміг. Радикально розправився із засадами драгоманівського світогляду і його політичною концепційністю. У статті „**Суспільно-політичні погляди Драгоманова**" (ЛНВ серпень 1906) камня на камні не залишив він від принципів свого колишнього вчителя. Як інтелект Франко переміг Драгоманова, але він не міг подолати т. зв. „драгоманівщини" в суспільстві як „науково обґрунтованого" комплексу меншевартости. Згадана Франкова стаття була майже зігнорована, не найшла позитивного відгомону в українській публіцистиці. „Українські паничі проти Драгоманова", „Нечуване і незрозуміле" — під такими заголовками появилися відгуки на статтю Франка. Для Франка це було трагедією. Викорінивши зі свого серця і мозку впливи женевського космополіта, поет бачив, що дух його колишнього вчителя, на той час уже небіжчика, владно витає над українським суспільством. І тому понура тінь Драгоманова переслідує Франка до кінця його днів і мучить його хвору уяву на схилі життя в моменти приступів божевілля.

Розправа з „драгоманівщиною" залишилася від Франка як спадщина українському націоналізмові.

В чому ж суть драгоманівського світоглядового і політичного комплексу?

Це насамперед: а) **общерусизм,** б) демолібералізм, опертий на позитивізмі 60-тих років, як науковій, теоретичній базі, в) наголошення примату демоліберальних засад над ідеєю нації і національного визволення, створення історичних передумов для ленінської формули національної політики, г) заперечення засад революції, в тому й національної революції, д) атомістично-громадівська концепція безначального федералізму.

***

Драгоманів належав до числа тих українців, що їх могутньо полонила велич московської імперії. До кінця життя він не міг увільнитися від чарів грандіозного Петербургу, від інтимного переживання чисто російських справ. Вихований в напів зрусифікованій родині, він з юнацьких років, постійно як сам свідчить в „Австро-угорських споминах", ставився зневажливо до будьякої глибшої зацікавлености українською національною проблемою.

Нігілізм до українських національно-державницьких завдань виявляється в Драгоманова послідовно на протязі всього його життя.

З другої половини 1860-тих років починає друкувати статті про народню освіту в Украї-

ні. Спрямування тих статтей оцінює в таких словах: „Справу шкільну я ставив у тих статтях не на національній, а на педагогічний грунт, на котрому її обговорювали російські педагоги 1862-3 рр. (втому числі москалі К. Ушинський і Водовозов) досить прихильно для українства. Я не домагавсь виключного вживання української мови в наших школах, а виходив з педагогічного правила: починати од звісного, щоб іти до незвісного і домагатись початку науки на народній мові, а далі вже на державній."

Ці рядки друковано в р. 1889, в період, коли діяч-космополіт уже наблизився до кінця своєї життєвої дороги. І в цей період остаточної дозрілости своїх поглядів він уважав за потрібне додати: „І сам я й досі думаю, що українська мова може увійти в школи Росії тільки тоді, коли агітація за нею буде виходити з такого педагогічного, а зовсім не націоналістичного принципу..." („Австроруські спомини, Л. 1889, ст. 39-40).

Шістьдесяті роки були періодом, коли російські славянофіли (Вл. Ламанський, Іван Аксаков) побоюючись розвитку української літератури в усій її національній повноті, висунули тезу, що українці можуть мати літературу „для домашнього вжитку", відображаючи в своїй літературі явище побутово-етнографічного характеру, ширша ж сфера „вселюдських проблем" має розгортатися лише в „общерускої литературе", що має бути обєднувальною ланкою для всіх „руских" народностей. До цих поглядів серед українців признавався М. Костомаров та інші „малороси" культурники. Ця позиція вже в 60-тих роках знайшла в українстві відсіч з боку П. Куліша. Драгоманів у цім бої навколо перспектив розвитку української літератури зайняв зовсім недвозначне становище: „Почитавши ці спори, а також звівши суму того про що дійсно писали по українському самі українофіли (сам Шевченко писав навіть свій дневник по російському) я вивів, що даремно було й спорились про права української літератури при тій малій силі, яку вона показала та що на той час рямки „домашного обихода" були для неї скорше за широкі ніж за вузькі (тамже, ст. 42). Як відомо, українська література мала на той час „Неофіти" Шевченка, „Чорну раду" Куліша та інші твори, якими задемонструвала свій вихід далеко поза рямки „домашнього обихода" і позиція Драгоманова була назадницькою для української культури.

1871 р. Драгоманів прибув до Відня. Тут він зустрівся з галичанами членами віденської „Січі". В стосунках відразу виникли непорозуміння. „Незабаром один з приятелів переказав мені, щоб я був обережний в розмовах про папу і римську церков, бо деякі січовики образились на мене, хоч не сміли мені того заявити. Я, як і всі росіяни, а по крайній мірі кияни університетського виховання, не маючи ніяких конфесійних тенденцій, не думав навіть навмисне чіпати папу... Це була перша в своєму роді наука мені, наївному російському прогресисту..." Цитата сама по собі така промовиста, що не потребує коментарів. Драгоманів без будьяких застережень вважає себе росіянином, російським прогресистом. Так воно в основі й було. З походження українець, за національністю росіянин.

Драгоманів довго й уперто носився з ідеєю славянської федерації. Він був переконаний, що цим продовжує ідеї кирило-методіївців. Насправді ж він був дуже далекий від їхніх ідеалів. В центрі його проєкту федерації стояв не Київ, а Москва. Це він дуже пластично висловив у своїй поезії, що була ніби його сповіддю (визнанням вірування):

1. Гей українець просить не много:
Волі для люду і мови;
Но не лишає він до всій Руси
І к всім словянам любови:

2. З північною Руссю не зломим союзу,
Ми з нею близнята по роду
Ми віки ділили і радість і горе,
І вкупі вступаєм в свободу.

3. Ти, русин, московський, один із всіх братів
Велике зложив государство,
Неси ж свою силу, де треба на поміч,
На захист усьому славянству.

Трудно яскравіше висловити комплекс провансальства, як це зробив Драгоманів у своєму вірші. І якщо у кирило-методіївців політичну прекраснодушність, їхні звертання до совісті братів словян, росіян і поляків, можна пояснити політичною наївністю молодих людей, які не були політиками, і яким XIX століття ще не дало надто виразних прикладів національного еґоїзму, то ці моменти відсутні, коли маємо справу з Драгомановим.

Він був політиком, соціологом, фахівцем від тих справ, до яких займав становище. Переслідування українських національних аспірацій на кінець 1860-тих років мало за собою дуже багато промовистих виявів. В повітрі вже віяло духом Валуєвщини. Ставлення до української справи з боку т. зв. „поступових" кіл не давало підстав до оптимізму. (рос. суспільства). І якщо Драгоманів у цей час висував ідеї „братерства", то робив це, виходячи не з інтересів українства, а саме враховуючи потреби „ширшої батьківщини".

Драгоманів виявив багато зусиль, щоби прищепити галичанам любов до російської культури. Він мріяв про майбутню вільну федеративно-громадівську Росію, в її складі він хотів бачити й Україну разом з Галичиною. В 1873 р. він пише редакторові „Весника Европи" проф. М. М. Стасюлевичу: „со временем когда Чермная Русь возвратиться под сень родного орла,

помянуть и нас з Вами. Пусть он (В. Е.) дело здорового обрусения галичан" (гл. М. М. Стасюлевич и его современники в их переписке, под ред. М. К. Лемке Т. 5. СПБ 1913 р.). Якщо до цього додати, що Драгоманів незадовго до своєї смерти в листі до проф. Пипіна в тоні різко непогамованім дав негативну оцінку майбутнього українського національного гимну „Ще не вмерла Україна" — як твору „зовсім кепського в ідейнім і мистецькім відношенні", то уяву про Драгоманова, як послідовного общероса матимемо досить повну.

Ми навмисно взяли з матеріялів про „общеросизм" Драгоманова факти найбільше дразливі. Можна було б цей ряд фактів кричучо яскравих продовжити і далі. В національно свідомій частині українського громадянства ми не знайдемо сьогодні людей з цими ознаками демонстративного панрусизму. Після нашої національної революції, після десятиліть діяльности організованого націоналізму, люди, що мислили б у дусі наведених прикладів мислення Драгоманова, в нашому середовищі прямо неможливі. Вони поза українською спільнотою.

Одначе Драгоманів нераз висловлював свої симпатії до Москви, московської культури, московських політичних плянів, ніби то виходячи насамперед чи то з українських чи загальнолюдських інтересів. І тут лежить найбільша небезпека. Він був активним і авторитетним учасником українського культурного процесу, творячи в ньому безперечні цінноці, але й поєднюючи це творення з чужими і шкідливими для українства політичними тенденціями. Раз-у-раз він наголошував, що українцям немає рації протиставляти свою культуру культурі московській, своїх політичних плянів московським.

Компартія СССР з її стремліннями створити тип „совєтської людини" з одного боку й окцидентальна атмосфера відродження федералізму, нігілістичного до національних двигунів людського життя, активізують небезпеку впливу драгоманівського панрусизму там, де він замаскований наявністю ніби то і „наших власних інтересів". Тому про нього сьогодні знов доводиться говорити з притиском, демаскуючи його звязки з питоменно російськими завданнями, завданнями московського імперіялізму.

***

Драгоманів дуже чітко і нераз підкреслював у своїх писаннях службове, підрядне значення національного начала. Для нього національне — це тільки форма. На його думку українство повинно бути „новоевропейське", космополітичне по думкам, та національне по формі, по грунту. Драгоманів постійно спускає з ока, що саме розвиток родових, племінних, народніх, національних відмін становить основний зміст історії, а споввидна подібність, універсальність явищ є, власне, здебільшого супровідним статичним елементом життя, піною на його поверхні. Його розмежування космополітичного змісту і національної форми було прообразом для Ленінової постановки проблеми національної культури („національна за формою, пролетарська за змістом"). Ленін як можна пересвідчитися на підставі його творів, вчитувався в писання Драгоманова, він побіжно кидав зневажливі зауваги на адресу цього буржуазного лібералa, але це йому не перешкоджувало перебрати погляд Драгоманова про те, що національне є завжди лише формою для чогось „глибшого", „суттевого"...

Непогамований, рішучий, різкий, у стосунках з людьми, часто підносячи у відношенні до інших закиди „зопортунізування", Драгоманів ззовні, стилем свого життя нагадував життя революціонера.

Якщо брати соціяльну революційність, то в житті Драгоманова були такі моменти, одначе так таки революціонером він не став.

Вже в 1878 році бачимо не тільки цілковитий відхід Драгоманова від спроб увійти в **річище** російського революціонізму, але і „наукове" обгрунтування недоцільности революцій: „недавніми часами й науки про природу, геологія й біологія показали, як помалу йдуть всі зміни в світі, і замінили слово **революція** на слово **еволюція** (розпускання, зріст). Нова наука природня мусить перевчити письменних людей в їхніх думках про зміни порядків громадських, одучити од звичок держати свої думки найбільше на державних справах чи державних змінах, та скорих переворотах та повстаннях... („Громада" — Женева 1878, №: 1.69-70).

Перспектива української національної революції ще більше була чужа Драгоманову, бо вона несла з собою ще глибші перевороти. Соціяльне й політичне були в ній тільки складовими елементами ширшого, тотального усамостійнення нації.

З цього погляду стає зрозуміла негація Драгомановим Шевченка мабуть більше ніж у П. Куліша. Шевченко був не лише великим поетом, він був національним мислителем-революціонером. І це, власне, викликало драгоманівську негацію. Драгоманів був тонким аналітиком, людиною, що вміла по науковому важити факти. За своїми клясифікаціями він був цілком підготований до того, щоб покласти перші підвалини для наукового шевченкознавства. І скільки ж треба було їдкої злоби, зневаги до ідейного національно - революційного комплексу Шевченка, щоб написати таку наскрізь тенденційну працю як **„Шевченко, українофіли і соціялізм".** Щоб принизити поета, Драгоманів намагається довести некультурність і духову елементарність Шевченка, звести його національно-революційний патос на рівень примітивізму.

Праця Драгоманова про Шевченка загострила в передових елементах українства почуття відчужености до Драгоманова. Ця відчуженість зростала в міру того, як революційне українство усвідомлювало себе. Шевченко і Драгоманів встали перед ним як антиподи.

Федералізм Драгоманова є клясичним виразом демоліберального підходу до суспільства як аритметичної суми одиниць. Свобода кожної одиниці стоїть в центрі уваги Драгоманова. В

своїй системі федерації він узглядні є обєднання за географічним принципом, навколо басейнів чи гірських пасів, але цілком нехтує момент національний. Устрій позбавлений державних і національних звязків є ідеалом Драгоманова: „справді вільними можуть бути тільки маленькі держави, або ліпше сказати громади, товариства. Справді вільною спілкою може бути тільки спілка товариств, котрі просто, чи через виборних людей для кожної справи обертаються до других товариств, з котрими їм найближче, найлегше, найпожиточніше, бути спільними, за потрібними їм справами, оддаючи їм поміч за поміч. Розважаючи далі побачимо, що тільки громада буде мила кожному, коли вона не поневолить нікого, бути в ній чи не бути. І громада мусить бути спілкою вільних осіб. От дійти до того, щоби спілки людські, великі чи малі, складались з таких вільних людей, котрі по волі посходились для спільної праці й помочі в вільні товариства — це й є та ціль, до котрої добиваються люди, і котра зовсім неподібна до теперішніх держав, своїх і чужих, виборних чи невиборних.

Ціль ця зветься **безначальство:** „Своя воля кожному і вільне громадянство й товариство людей і товариств". („Громада", Женева 1878, ст. 40-41).

Свободу людини доведено тут до абсурду. Вона перетворюється в самоволю. Людина в драгоманівському федералізмі стає ціллю для самої себе. Вона позбавляється соціяльних обовязків і традицій, що надавали понадіндівідуального значення її життю. Ціль життя матеріялізується, стає сензуалістично-обмеженою, отже вступає в суперечність з самою духовою природою людини. Треба мати багато фантазії, щоб у так затомізованому житті уявити тривалі монументальні процеси творчости, що є, як показує історія витвором зусиль спільнот ширших, національних. І мав рацію Франко, коли ущіпливо зауважував: „Тут справді можна сказати, що вчений історик розминувся зі своєю наукою і замість наукового викладу дав наївні міркування мужика, що не бачив світла і не потрафить піднятися думкою до зрозуміння вищої суспільної організації, понад свою громаду або повіт і одинокою підвалиною суспільного ладу бачить свою особисту користь і приємність".

Драгоманів в українській національній спільноті кінця XIX століття виконував невдячну ролю підважувача молодого зароджуваного українського націоналізму. І саме в цьому пункті зіткнувся він з членами „Старої Громади", в якій зерна українського націоналізму вже проростали, хоч цей націоналізм ще був безкрилий, не наснажений духом експанзії, яка прийшла на цілі десятиліття пізніше, аж із появою „Самостійної України" Міхновського і волюнтаристичних мотивів у поезіях Лесі Українки.

Конфлікт між Драгомановим і „Старою Громадою" це вже конфлікт двох світосприймань.

Соціяльний поділ суспільства для Драгоманова, як і для кожного демоліберала, був істотніший від національного. Це давало йому підстави для теорії співпраці радикального українства з „поступовими" і „революційними" елементами російського суспільства. Зовсім протилежних поглядів додержувалися В. Б. Антонович, який писав Драгоманову про російські політичні течії: „Я погано відрізняю одну фракцію крайної лівої від другої — всі вони як мені здається поспіль-держиморди під червоним прапором і столоначальники від революції — відрізняти ж один стіл від другого не вмію — та це справа і не моя, а їх власної канцелярії". Так само у відміну від Драгоманова не покладає Антонович ніяких надій на російський ліберальний табір: „Ви думаєте, що як би люди захотіли бути кращими і наставлені від них цього вимагати — я ж гадаю, що вони не тільки не можуть бути іншими, але навіть в нинішну хвилину того не захотіли... І дійсно: звідки візьметься ясність думок, свідомість громадянського обовязку і тактовний спосіб дій у політиці людей, що перебувають під тяжінням такої атавістичної спадковости, як російська інтелігенція". (Архіви Драгоманова, 1937, Варшава, т. 1, ст. 28.).

Навіть М. В. Лисенко, звязаний з Драгомановим найщирішою приязню, не міг простити йому його опортуністичної позиції щодо національної освіти на Україні. І коли Драгоманів зазначив, що народня освіта українською мовою не на часі, бо бракує українських підручників, то Лисенко відповідав: „Дарма. мусіли тим часом зявитися, коли б застукала була потреба" (там же ст. 157.). Драгоманів вважав, що першим завданням „поступової" інтелігенції є усвідомити народ в його економічних інтересах. В цей бік на освідомлення мас під кутом їхніх соціяльних інтересів мають бути, на думку Драгоманова, спрямовані всі зусилля українських інтелігентів. До цілком протилежних висновків приходить Ю. Ю. Цвітковський у своєму листі до Драгоманова з 2-4 серпня 1876 р.: „як би мене спитали, чого я більше бажав би нашим українцям в нинішню хвилину: чи загальний наділ по 10 десятин на душу, чи високорозвинену наукову, художню і педагогічну літературу, то може я дав би перевагу останньому. Я ці останні місця висловлю тому, що ще зовсім недавно тримався за виключно педагогічну літературу для народу. Я все більше і більше переконуюсь, що цього мало і що при такій програмі, беручи до уваги існуючі умови, далеко, відай, не підемо... Потрібні метелики, але потрібен переклад і Шекспіра і Бокля; покищо не стане ще читати мужик, але я хотів би, щоби наша українська, принаймні підростаюча інтелігенція прочитала ці книги по українському. Я хотів би, щоби по можливості швидше вирвати українську інтелігенцію із умов її невільного ренегатства, а це немислиме доти, доки у нас не буде своєї літератури і розвиток її буде придушений, коли у нього немає школи на рідній мові, то, на мою думку, ось що тоді відбувається: т. зв. культурні кляси дійсно впадають в ренегатство, їх можна зрусифікувати, зні-

мечити, зфранцузити і навіть потурчити, а народ впадає в невігальство і рабство. Між ним і цивілізацією вирито цілу стіну. Розумове й економічне рабство ідуть впарі. Я гадаю, що великоруський народ за останній час дійсно пішов далі від малоросів, але саме тому пішов, що щасливі політичні обставини сприяли розвиткові всієї російської літератури на його мові. Йому припав безкоштовно розумовий капітал, здобутий нашими спільними зусиллями. (ст. 201.).

Як бачимо лист Цвітковського попри всю його лагідність дає розторощуючу критику настанови на літературу, обмежену чи то потребами домашнього вжитку чи політичної пропаганди (останнє — позиція Драгоманова в пізнішу добу його діяльности). В його (Цвітковського) підході бачимо націоналістичне розуміння літератури як духового грунту для плекання національної цілости; драгоманівсько-народницьке мужикофільство, „радикалізм" показані тут у своїй, незамаскованій суті гальма національного розвитку і сприяючого чинника денаціоналізації через посереднє скріплення сил літератури панівної нації. Цвітковський розуміє поступ як вираз рівнодіючої всіх внутрінаціональних сил — позиція націоналістична, протидрагоманівська, і, як показала історія єдино плідна.

Найвиразніше впадають в очі духово-світоглядові розбіжності між „Старою Громадою" і Драгомановим, коли глянемо на лист до останнього від Лопачевського-Петруняки. Лопачевський попри всю елементарність, наївність, з якою він висловлюється, виявляє глибину розбіжностей, що лежить у сфері різного відчуття, у сфері емоційно яскравих розбіжностей. Лопачевський-Петруняка переконує Драгоманова зректися в своїх писаннях термінів „Малоросія", „малорос" на користь Україна і українець... „Залишіть Ви оту Малоросію на віки вічні, залишіть її мій голубе... Оте **„мало"** мене коле, оте **„Росія"** мене пече своєю государственністю. Чоловік як од наук словоден, то може так і треба, а я об цім не відаю... Да хоч би мені всі науки в світі разом загриміли: **„Малоросія"**, а я всетаки буду одпльовуватися од неї... Якщо од Малоросії і Велико-росії одкинути перші половини, то вийде „єдиная нераздельная Россия"... Чи як цього ви хочете? До українських думок доходили Ви потроху, не зразу ухопилися за їх. У Вас була пора, коли не без іронії звали Вас „общеросом"... Мені страшно, щоб не осталось у Вас трошки тієї Общеросії! Серденько, загляньте собі в душу! Ви були колись здроха общеросом, бо Ви діймали віри тому, що писали часом найхитріші москалі. (Вони задобрювали Вас). Я не був общеросом, бо не читав їхніх писаннів, а дивився на діла їх. Ви мені сказали, що найкращі москалі Сув (орін) і Пип (ін) і др. одної з Вами гадки, що вони запоможуть нам. Я Вам повірив! Але недавно вчитався в Суворіна і Пипіна і зобачив, що вони — абрусітелі! Я ще ні разу не бачив москаля не-абрусітеля. Як же я буду з общеросом, себто з ворогом братитися?"

Думаю, що наведених цитат досить.

Досить для того, щоби ствердити, що світогляд Драгоманова не був передовим для сучасного йому українського громадянства. Драгоманів своїм величезним авторитетом вченого, широко знаного публіциста затримував натуральні розвиткові лінії українського націоналізму, але він невсилі був спинити того, що виходило з самих глибин нашої національної істоти, як не зможуть і нинішні апологети Драгоманова спинити дальший рух нації до її самоздійснення.

Ігор Євшан

СОЦІЯЛ-КОМУНІЗМ

З МАНІВЦІВ МАРКСО-СОЦІЯЛІЗМУ ДО КОМУНО-БОЛЬШЕВИЗМУ

„Мара бродить по Европі
мара комунізму!..."
(З комуністичного маніфесту)

Політична демократія не дала, а й не могла дати, розвязки пекучих соціяльних проблем, а тому розчаровані народні маси, а передусім їх активніші елементи почали шукати за виходом із сліпого кута. В тому шуканні починається модерний науковий соціялізм і його бастард комунізм, як нова ідеологічна й політична концепція суспільно-виробничої організації людства.

Соціялізм переходив етапи різнородніх утопійних теорій, поки не оформився в системі т. зв. **наукового соціялізму** або **діялектичного матеріялізму,** знаного ще й під назвою **марксизму.**

Як знаємо **демократія** прийшла на зміну ері **абсолютизму** і початково заповідалась стати **новою великою вірою,** що принесе **свободу і братерство...** Але витворивши нову **систему нерівности** — (по відношенні до капіталу: з розподілом на продуцентів-працедавців і продукційних працівників-робітників!) — вона затратила характер ідеї чи віри, а стала переходовою, скороминаючою політичною концепцією.

Історія — ота найкраща вчителька життя — вчить нас, що людство на переломі суспільних криз шукало завжди за великими й імпонуючими ідеями, що були б в спромозі полонити його душу, почування і свідомість.

В усіх історичних епохах були такими ідеями релігії. Бо в соціяльній площині Будаїзм, Християнізм і Магометанізм це крім релігійного світоприймання й віровизнання ще й **соціяльний реформізм.**

Вражає, що кожного разу приклонники таких ідей були схильні їх уважати за щось незрушиме і непомильне, за **вічні правди,** які треба було хоча б і силою завести в цілому світі (пригадаймо тільки походи Ісляму!). Звідси не повинно нікого дивувати, коли бастард соціялізму — комунізм набирає чимраз більше характеру категоричної, єдиноспасаємої релігії серед своїх визнавців.

Ми вже згадали, що політична демократія не розв'язала низки пекучих суспільних питань і звідси розчарування з устрою капіталістичної чи буржуазної демократії найвиразніше проявилося у вигляді нової політичної концепції суцільно-виробничої організації в соціялізмі, а згодом і в комунізмі.

Модерний соціялізм намагався покликатись на стародавніх геленських і римських філософів тієї міри, що Аристотель і Сенека. Перший з них — **Аристотель** — називав людину **„Зоон Політікон"** — це б то свідомим свого політично-суспільного єства „політичним сотворінням". Другий — **Сенека** — видвигнув формулу: **„Гомо — Анімаль Соціяле",** що значить: людина є суспільним сотворінням, з властивістю творити спільноти-суспільности.

Коли пригадати життя геленської Спарти, тоді треба сказати, що мимо аристократичної форми володіння (король і лицарі) там існувало строго усуспільнене життя з далекойдучим виключенням особистости — індивідуальности.

В царство **Інків (Перу)** — ще до еспанської інвазії, вся власність належала до держави, а робітники працювали там під надзором державних доглядачів.

В первісних християнських громадах існував **Хіліязм** — іншими словами **Комуни** або спільноти віруючих. Деякі секти як **Катгарці** ("чисті") або анабабптисти ще й сьогодні заводять своєрідні **комуни.**

Середневіччя „канонізувало" монархічно-феодальний устрій — і воно не дає зачіпних чи опірних точок для теоретиків соціялізму, які почали як гриби по дощі вилонюватися в добу сумерку „світлого абсолютизму" у Франції.

В тій черзі слід згадати насамперед Сен-Сімона, Фуріє, а там Блянка і Прудгона. З того пеленкового — **філософічного соціялізму** вийшов **воюючий соціялізм** Маркса, Енгельса, Ляссаля, Каутського, Ляскі і Леніна.

Коли б ми хотіли розглянути всі оті модифікації (які різнять скорше в підході-тактиці як в суті і меті) — ми мусіли б списати чимало паперу. Це вимагало б від нас чималої праці, щоб внести різниці, звязані з тими іменами. У змислі нашої статті ми зможемо тільки поверховно згадати деякі з них, а деякі зовсім випустити.

Що ж було причиною появи стільки соціялістичних теорій?

На самому вступі мусимо зазначити, що причиною появи воюючого соціялізму й його бастардів марксизму й комуно-большевизму була не тільки неспроможність демоліберализму задовільно розвязати ряд суперечних життєвих питань. Включно з тим відограли чималу ролю й ті духово-психологічні моменти, що їх виплекала сама політична демократія.

Діло в тому, що в боротьбі зо старим ладом станової монархії демолібералістичні теорії поквапилися знищити її духово-культурні основи, що базувалися на авторитеті влади, а черпали свою мораль з приписів релігії. Хоч стара монархія не охоплювала цілого суспільства впливами та здобутками своєї культури, то всетаки вона формувала світогляд народніх мас на якійсь вищій **абсолютній ідеї,** що становила підвалину цілої державної і суспільної організації.

Ми згадали, що народженню демократії присвічували **вічні правди.** Але будучи по своїй природі релятивістичною і раціоналістичною, демократія не могла спромогтися створити свого закінченого і абсолютного світогляду. Коли **стара культура** на всі питання давала **ясні** відповіді **так** або **ні,** тоді демо-ліберальні теорії давали невиразні, часто суперечні, а тому спірні, відповіді.

Стверджуємо, що демо-лібералізм зруйнував попередні, хоч і кількісно обмежені, але якісно виповнені, духово-моральні основи культури. На місце того демократія розбудувала власну **цивілізаційну систему,** оперту на засаді кількісного поширення, при одночасній деградації її внутрішньої суті. **Віру, абсолют, дух і мораль** минулого заступили **скептичність, умовність і матеріялістична** рахунковість нової доби.

Ми зупинемося дещо на тому тлі демоліберальних концепцій, бо звідси неважко перекинути місток до соціялістичних теорій, які використовуючи психологічне тло демократії послідовно приходили до засадничого заперечення всякого ідеалізму й усякої духовости, переносячи увесь зміст і таємницю світопобудови в площину матеріялістичної діялектики, що визнаний за єдиний... **...закон шлунка"...**

Використовуючи відємні сторони політичної демократії, зокрема ж зневіру суспільних мас до неї за незадовільний арбітраж в наростаючих соціяльних конфліктах — **соціялізм протиставив власну концепцію.** Супроти демоліберальної невиразности і пасивности до проблем організації співжиття суспільства — соціялізм видвигнув план-схему унормування політичних, соціяльних і господарсько-продукційних відносин майбутнього життя. Спираючись на докладну, здебільша псевдо-наукову аргументацію, він наказав сприймати, будучи непримиримим у власному світогляді, свій реконструктивний соціяльний план як непомильну і неминучу в здійсненні **догму.**

Термінологічно виходячи з латинського слова **„соціюс**=товариш", теоретичний соціялізм був ідеалом побудови такого суспільного ладу, в якому вирішальними були не інтереси оди-

ниць, станів, клясів і партій, а добро **спільноти= соцієтас.**

Вивчаючи, на протязі десятків років, писання теоретиків такої міри, як Сен Сімон, Блянк, Фурiє і Прудон, практичніший Карло Маркс прийшов до переконання, що всі оті теоретично-філософічні медитування намагались **виспекулювати ідеальну утопію, імагінарний образ: раю на землі!**

Одночасно Маркс бачив, що життя цілковито віддалювалося від утопії, віддалюючи людину від ідеалу. Зокрема в цілій гостроті це робило життя доби капіталістичного устрою з економічною експлуатацією працюючих. А тому він **„виспекулював виправдання"** відоме під назвою **Теорії Додаткової Вартости,** яка мериторно стверджує, що **джерелом експлуатації працюючих є капіталізм.** — З того випливає соціяльна нерівність, періодичні господарські кризи, що час від часу стрясають економічною системою цілого світу і імперіялістичні війни.

Слід відмітити, що приймаючи за міродайне ствердження Маркса його цілісно треба примінити і до державного капіталізму, в систему якого западають через **тотальну націоналізацію,** всі соціялістичні й комуністичні устрої.

Далі Маркс твердив, що внаслідок концентрації капіталу наступить пролетаризація мас. Отже у висліді створяться **дві основні кляси: капіталістів і пролетарів.** До останньої приєднаються, після довгих вагань і під тиском господарської закономірности, проміжні групи селянства, ремісництва, дрібних продуцентів, крамарів тощо. Відносини між пролетарями і капіталістами визначить жорстока клясова боротьба. Пролетарська кляса зростаючи в своїй свідомості й зорганізованості набуватиме все більшої сили, в той час, як капіталістично-буржуазна кляса опинюватиметься в усе більшому ізольованому і загрозливому положенні.

Після переходових заворушень, страйкарів і інших виявів соціяльної боротьби наступить **момент соціяльної революції,** коли обєднаний (у світовому маштабі) пролстаріят знищить капіталістичну меншість, її вивласнить і створить **безкласове інтернаціональне суспільство** з соціялістичною (усуспільненою) організацією господарського виробництва і розподілу.

Так мали б зникнути приватна власність, класовий поділ, соціяльні конфлікти, матеріяльна нерівність, окремі національні держави і... війни. Звертаючи своє вістря проти капіталізму, соціялізм мусів неминучо стати на шлях заперечення ідеологічної й устроєвої бази, що на ній розвинувся самий капіталізм — а саме заперечення економічного лібералізму і політичної демократії, зведених у спільне поняття **демолібералізму.**

Той конфлікт почався насамперед у сфері ідейних впливів.

Демократія — видвигаючи гасла свободи, рівности і братерства — не зробила абсолютно нічого для їх здійснення, а сподівалася їх автоматичної реалізації від самої „досконалої природи" людини, що в процесах суспільного існування власним „розумом" повинна була збудувати ідеальний життєвий устрій на основі миру, згоди і поступу. Ця фаталістична віра демократії у „безгрішність" людини (так суперечна з аналітичною і скептичною істотою самої демократії!) — в практичному житті нуждденно скрахувала.

Маючи „гіркий" досвід демократії соціялізм поставився до справи інакше.

Він поставив тезу, що **сліпа віра в досконалість людини є безпідставна.** Життя, на думку соціялістів, не є приємним вишневим садком на подобу марень про „вечорі на хуторах коло Диканьки", де все мирно співжиє і благоденствує, але — **життя це арена безнастанних змагань і сплетений вузол антагоністичних відносин.**
Але й соціялізм не міг перескочити понад гасло і практичне примінення змагання до **„рівности",** а тому й він мріяв про **суспільне зрівнання** і братерське співжиття... Тільки, що ті блага мали прийти вже не самі собою, а як наслідок довшого процесу трансформації людської природи й її суспільних інтересів через усунення капіталістичної системи, що мало статись шляхом клясової боротьби, завершеної соціяльною революцією.

Постуляти рівности і братерства соціялізм прийняв як **умовний** — (це б то лише під умовиною здійснення бажаного для нього суспільного устрою!) — і то подвійно умовний, бо застосовує його тільки до певної упривілейованої категорії — до пролетаріяту.

Не інакше відноситься соціялізм до особистої і громадської свободи, які демократія виводить із засадничого признання абсолютних цінностей і вроджених прав людини. Соціялізм і їх трактує як умовні вартості, які вимірюються в залежності від клясових ознак, з виключенням частини суспільства (незарахованого в упривілейовану категорію), від норм, права і свободи визнаних за упривілейованим пролетаріятом.

Ці ідеологічні розбіжности відбилися в площині устроєво-програмовій. Негуючи державну організацію народів, вважаючи її тільки переходовою фазою до здійснення уроєного інтернаціонального ідеалу — **соціялізм** у протилежність до демократичного режиму **проголосив політичну диктатуру пролетаріяту,** рівночасно обезправнюючи всі інші верстви суспільства.

Хоч соціялістичні теорії уважають диктатуру пролетаріяту за переходовий етап у творенні соціялістичного, безкласового суспільства, то все ж її принціп, що нищить свободу діяння, поглядів і почувань та життя людини — є основним угольним каменем цілої соціялістичної системи.

Факт, що приналежні до II. інтернаціоналу соціялісти працюють у рямцях демократичних устроїв пояснюється з одного боку їх бажанням використати для своїх інтересів свободу тих режимів, а з другого угодовством декого з соціялістів-демократів супроти капіталістичної буржуазії.

На тому тлі нас зовсім не дивує, що рештки українських соціялістів наче б то виреклися по-

передного марксизму і в погоні за останньою дошкою рятунку проголосили свій соціялізм демократичним заявляючи, що „соціялізм може бути здійснений тільки через демократію... а... демократія може бути вповні здійснена тільки через соціялізм... а... соціялізм — це інтернаціональний рух, який не вимагає строгої одноманітности підходу до завдання.

Згадане джерело голосить де далі тим більше утопійно, що „чи соціялісти будують свою **віру** на Марксовій чи на інших методах аналізу суспільства, чи вони надхнуті релігійними чи гуманітарними засадами, **всі вони бються за ту саму ціль...**"

Якщо це не є останній компроміс потапаючих між світовим пацифізмом і воюючим комунізмом (про який ще буде мова) — то в кожному разі це є чимось, що не вміщається в рямці того, що від Сен Сімона по Леніна називано іменем соціялізму.

Людська природа в її відвічних шуканнях абсолюту залишилася незмінною. А тому науковий та воюючий соціялізм, наслідуючи монархізм — (який базував суспільний і культурний та моральний уклад на вірі в Бога й обовязку служити його ставленникові на землі!) — соціялізм опер свою систему на **вірі** „богоносну" місію пролетаріяту й соціяльної революції, яка його прихильникам має принести... „соціялістичний рай на землі..."

(Далі буде)

П. Котигорошок

»ТРЕТЯ РЕВОЛЮЦІЯ«

Ми не збіраємося в цій статті, як думатимуть читачі споглядаючи на наголовок, розглядати одноіменний літературний твір. Вживши цієї символічної подекуди назви, ми хочемо під нею розглянути певну, може навіть найцікавішу добу, в житті українського народу останнього півсторіччя. Промежуток часу, той, що його ми матимемо на увазі, дається вмістити між роками 1920-тим і 1936-тим. Ясно, що корінням своїм, як кожне життєве і живуче явище взагалі, доба ця сягає далеко далі. Сягає теж і паростями. Про добу цю появилося чимало палких, пристрастних, менше або більше вартісних статтей, ба навіть видань більших об'ємом. Ми не маємо на меті розглядати кожну статтю, чи кожне видання, бо тоді б треба написати подібну кількість статтей, і випустити таку-ж кількість інших видань полемічного змісту, коли очевидно — не більше того. Одначе було б несправедливістю полишити на боці, чи пройти мимо численних постатей, ідей і подій.

І так ми знаємо, що намічена нами під розгляд доба, включила в себе три різні етапи підсовєтського буття українського народу: період НЕП-у, українізації й советизації, і створила разом з себе надзвичайно скомпліковану цілість, що власне зазнає так різного і противорічного трактування в очах окремих дослідників. Ми дали цій добі символічний наголовок „Третя революція", поскільки вважаємо, що духова революція, революційна культурна творчість й політично-соціологічне переродження, відбувалися з собі притаманною силою, не дивлячися на збройну окупацію Москви. Доба ця, коли глядіти на неї з українського боку, й глядіти при цьому з точки зору політичних тяглостей — не мала ні предтеч ні послідовників. Цілий великий корабель, що на ньому знаходилися люди й ідеї, майстрі й веслярі тієї доби, потонув в морі крови, що її виточила Москва з творців корабля, й тих, що вказували йому дорогу. Найбільш маркантна постать цієї доби, Микола Хвильовий, напевно й не сподівався, що його візія націоналістичної України, зроджена з жахливого досвіду власного життя й життя його народу, викликуватиме завжди нові і палкі дискусії, на кілька десятків років після його смерти.

Доба, що якраз її ми рішили назвати добою третьої революції, як це вже ми ствердили вгорі — не мала предтеч. В ній дозрівали, щоб згинути дуже швидко ті сили, що щойно вспіли зродитися в час революції 1917-1920 рр. Шукати аналогій, духового чи фізичного вузла поміж суттю того світу, що жив до доби третьої революції, та духовістю доби третьої революції, що якраз про неї збираємося писати — не приходиться. Вони не пов'язані, собі суперечні, й або зовсім нема, або є дуже нікчемні площини, на яких можна б завважити їхню пов'язаність, та можливість спільного розгляду. Тому нема в тому нічого дивного, що вся українська преса соціялістично-демократичного табору, або зовсім не розглядає і промовчує нами названу добу, або розглядає її в найбільш негативному насвітленні. З особливою дбайливістю роблять це останнє П. Котович. П. Феденко, В. Державин і низка інших. З іншого боку, і з інших зовсім причин, спрямовуються численні закиди подібного характеру. І тут перед ведуть представники найбільш нетолерантного українського угрупування. В суматосі, що й досі не принесла загально визнаних уточнень, лише одиниці борсаються на розгойданих хвилях пристрастей, дбаючи знайти найбільш всеохоплюючий образ розгубленої в часі і просторі цілости, щоб тоді, знайшовши суттєве в об'єктивній аналізі викривленого і спотвореного образу — поробити висновки, важні сучасникам. Найбільше в цьому відношенні цінними були покищо праці проф. П. Голубенка і проф. Ю. Бойка. В час загальної негоди, треба подивляти їх-

ню мужність і відвагу в виступах на оборону людей, ідей та подій тієї відгомонілої давно, і все ще гомоніючої над сучасністю доби.

Так поділені дослідники, творять з себе три відмінні групи, що з них кожна на свій лад, розглядає менше чи більше пристрасно нами знову пригадану добу.

І ось, наприклад, ввесь соціялістично-демократичний табір в українському політичному світі стоїть в послідовній та виразній війні насупроти творців і ідей тієї доби. Під адресою Миколи Хвильового і хвильовістів спрямовуються з сторони цього табору найбільш драматичні закиди. Мертві не можуть боронитися, живі не творять на еміґрації окремої формації, яка б зуміла відстояти пам'ять мертвих. Як правило, в соціялістично-демократичному таборі звикли розглядати явища українського життя виключно з точки зору партійних програм. А що програми ці давно відспівана пісонька, й варті архівних анналів, то й розгляд минулого періоду грішить відсталістю й штучністю.

Найбільше тут цікавим явищем є факт найменшої пов'язаности соціялістично-демократичного табору з періодом третьої революції. Навіть політичні формації недавно створені, що мають свою фізичну базу в новій наддніпрянській еміґрації, розійшлися назавжди з добою, що з неї властиво вийшли. Явище воно неприродне, може навіть нелогічне. В хвильовізмі тут відчувають, як відчув це колись Хвиля і Коряк, Постишев і Косьор, що хвильовізм, це органічні й небезпечні націоналістичні шукання. Примари „голубої савої", тобто своєрідної концепції націоналістичної України, зганяють зовсім непотрібно сон з очей сучасним партачам життя, і хоч носії ідей „голубої савої" давно пішли на ешафот, чи ждуть в смертних камерах хвилини смерти, то це ніяк не перешкаджає прапороносцям соціял-демократичного українського світу, ломати копія в боротьбі з неіснуючим властиво, й неприсутнім на полі бою — ворогом.

Коли ми вже визначили розглядувану нами добу, як добу третьої революції, то самозрозумілим супутником цього явища, мусіло бути народження й зростання третіх сил в суспільстві, чи пак третьої сили. І врешті мусів народитися й знайти громадянські права у суспільстві ідеал, так би мовити, „Третьої України". Все це творить одну органічну цілість. Як органічна цілість знов-же вона мусить бути в конфлікті з іншими суцільними концепціями.

Якщо ми визначили істоту доби третьої революції, то буде вказаним приглянутися числовим її попередникам. Такими попередниками мусять бути революції, перша і друга, що як ми вже сказали, не мають з третім етапом органічного звязку, й собі суперечать. І так, першою революцією ми назвали б період між 1905-1917 роками, що пронизаний був всесвітянськими шуканнями, універсалізмом і інтернаціоналізмом та соціяльним месіянством Рік 1905 можна зовсім добре пересунути взад і як початок можна визнати 1863 рік. Це не важне. Важне те, що політично-духове обличчя цього періоду формували М. Драгоманів і В. Винниченко, та їхні послідовники. В другому періоді, тобто на формування другої революції поклав своє духове пятно В. Винниченко. Сама участь В. Винниченка й його послідовників визначила цей другий період як революцію міщансько-бюрократичного характеру і більші та поважніші спроби вирватися тут з пут соціологічного порядку комплексу думання — непомітні. Між В. Винниченком а життям і дійсністю була завжди непрохідна пропасть. Зведення національно-визвольних змагань в площину гістеричного подекуди соціялістичного месіянства, покутувало ще довго, навіть в добу відмінної своєю суттю третьої революції.

Ось приклад. Під кінець політики НЕП-у було в Харкові троє молодих людей. Всі троє талановиті журналісти, двоє братів і сестра. Всі вони працювали в редакції „Червоного Шляху", і з-під їхніх пер виходили найбільш фантастичні і деструктивні пляни ліквідації куркульського стану, заклики в напрямі негайної ліквідації приватної власности, тощо, хоч всі троє були дітьми... куркуля з одного села недалеко Ніжина. Іншими словами, діти лупцювали спину рідному батькові в посередній спосіб. Та смішна річ батько. Той все ж таки працював сам в поті чола на прадідній ниві, збирав хліби, пік, і віз в Харків... своїм дітям. З залізничого двірця, добирався з лантухами до будинку „Слова", пристаючи по дорозі і втираючи піт. Тут кидав на підлогу хліби з дослівно такими словами: „Нате, їжте сукіни сини комуністи". Харків був в цю пору голодний і холодний, і розполітиковані, захоплені соціяльним месіянством діти, їли вимішаний з батьківським потом хліб. Не треба казати, що батька скоро потім розкуркулили комнезамівці, щоб згодом розстріляти обох братів, а сестру заслати на Сибір. Парадокс: батько те, що тоді звичайно вважалося „куркулем", а діти працівники редакції „Червоного Шляху", й Інституту дослідів Марксизму-Ленінізму. Та це лише дрібний приклад, як божевілля соціяльного месіянства отруїло мозки одиницям, хоч знаємо і те, що в деяких випадках була це масова психоза і мода часу. Та все-ж таки на кострі часу конала забута доба другої революції, і лише її судороги зволікали визрівання третьої націоналістичної по суті доби. Росло в тіні казаматів і шибениць нове покоління. Наслідки отруйних випарів попередньої доби були кожному видні і ясні. Це московські залоги, фізичні й духові, всюди де їх можна було заякорити. Ми подали маленький приклад родинного конфлікту на це, бо знаємо, що ще й сьогодні є безліч невилічимо хворих людей, що їм комплекс соціяльного порядку думання затроює життя й не дає кинути зором на ширші обрії. Діється це навіть в обличчі давно зрівняної нації, при неіснуванні проблеми власности, коли нема поняття боротьби за посідання, бо ж нема кому і що відбирати, для того, щоб ділити і усуспільнювати. Всеодно, у нас українців є люди, що як чумак з мазницею вовтузяться довкруги соціялістичних теорій рів-

ности, братерства, дружби, що мала б прийти після здійснення клясової боротьби.

В сторону Хвильового і хвильовістів, хоч Хвильовий застрелився а хвильовістів на еміграції майже нема, сипляться ще закиди з сторони псевдо-націоналістичного табору Степана Бандери й його послідовників. Тут загально вживається епітетів від „укапізму" почавши, а на „націонал-комунізмі" чи радше „неокомунізмі" скінчивши. Та бандерівців не приходиться розглядати поважно, як і їхніх тверджень. Бандерівські журналісти як правило платні, і пишуть те, що їм кажуть, і за що їм платять. Бандерівці врешті, це сьогодні виключно еміграційна і опортуністична групка людей, що не має ніякого відношення до духових процесів сучасної України. Презентуючи фізично і духово еманацію кільканадцяти галицьких повітів, партія бандерівців звелася до типу революційної-професійної кліки, що жадібна влади розпихається ліктями, й прикметна пасією самохвалення. Хто наприклад поцікавиться такими творами бандерівців як „УПА" Миколи Лебедя, книжкою „За Самостійність" — УГВР-и та книжками якогось Степана Хріна й інших, той скоро прийде до одних з нами висновків. Бандерівців, як виходить, навіть не ліквідувала Москва. Вони ліквідували себе аж до недавна самі. З тих, які з доручення партії залишилися в Україні, щоб зліквідувати й недопустити до влади жодну іншу українську силу поза собою, половина пішла в ряди Червоної Армії, четвертина в „стрибки" й на всі інші доступні служби в окупаційній системі, ще інші виїхали масово, або пішли добровільно чи примусово до праці. Горстка людей лише, тих що не мали іншого виходу як тільки згинути — згинула, деякі прорвалися на еміґрацію, щоб тут розмірковувати, як трудно зробити революцію силою і засобами одної амбітної партії, на території кільканадцяти повітів одної провінції. Кожна сторінка бандерівських краєвих звітів кишить від сензацій про шпигунів, зрадників і провокаторів. Та варто згадати досить гумористичний епізод з спогадів п. Хріна. Закінчуючи один розділ в своїй книжці „Зимою в бункрі", п. Хрін пише безумні і непристойні погрози в сторону української еміґрації, погрожуючи тій, що вона мусить визнати УГВР, бо інакше мовляв „буде зле з Вами панове, і що Ви собі властиво думаєте". Нам ясно, що слова ці писані не в бункрі, а в затишку на еміґрації. Бо чи може людина в боротьбі, людина визвольного руху, людина, що не знає своєї долі на найближчі пятнадцять хвилин, спрямовувати під адресою своїх братів ординарні і цинічні погрози? Як виходить, то бандерівці не виреклися свойого задуму, здобути владу своїй партії, хочби по українських трупах. Та дороги такої, дороги до української державности почерез українські трупи нема, і така дорога веде у пропасть. Тому ми бандерівців, як явище несутнє і неповажне, як теж їхні закиди й поставу, розглядати не будемо.

Ми лише на тлі цих закидів скажемо, що хвильовістів згинуло вдесятеро більше в боротьбі з Москвою чим бандерівців, і то гинули люди першої фронтової лінії боїв, а не Івани і Гриньки розфанатизовані і післані своїми партійними прикажчиками, що їм в свою чергу запевнено посади в містах і селах України. Вміли теж хвильовісти вмірати набагато гарніше, й не видали з-поміж себе й тисячної частини того відсотка зрадників, шпигунів і провокаторів, що їх породила бандерівська партія.

Тепер повернемо до людей, подій і ідей доби третьої революції. Ми не будемо твердити, що хвильовізм, подуманий як ідейна цілість — це націоналізм оформленого, так-би мовити характеру, чи як ми звикли називати — організований націоналізм. Націоналізмом є не лише те все, що чітко проголошене і визначене, та ще до того в умовинах свобідного вислову думки. Проте хвильовізм явище націоналістичного порядку, і в добу синтези, синтетичного сприймання й творення духових вартостей, він займає одне з джерельних місць. Націоналістична духовість і культурна творчість не обмежується до казуїстичних і вузьких обріїв, бо це було б рівнозначне з смертю. Та треба ствердити з цілковитою певністю, що наприклад націоналістичний культурний процес обабіч Збруча в цю добу — був суголосним. Одинока різниця та, що Хвильовий наприклад, не міг сказати ніколи того, що могли сказати виразники націоналістичного культурного процесу на еміґрації, чи на тих частинах української землі, де ще сяк-так можна було говорити. І так, Хвильовий не міг сказати того, що міг сказати Олег Кандиба-Ольжич.

Наскільки соборницьким, а тому і націоналістичним явищем був хвильовізм доказує теж факт, що всі хвильовісти в Західній Україні на Закарпатті, та під румунською окупацією, в цілому, пішли в „націоналістичний ухил". Ще більш цікавим є факт, що жоден хвильовіст не опинився в соціял-демократичному таборі, і явище це спільне обом берегам Збруча.

Сучасний нам український націоналізм, націоналістичний рух і націоналістична духовість, це дбайливо укладена система думання, що випливає з синтези надбань численних творців і поколінь. Він — збірна система думання, політичного, філософічного та соціологічного, він органічна рушійна сила в творенні культурних цінностей. Соціялізм, і це відчув досадно Микола Хвильовий, не стимулює поступу. Навпаки, він тормозить, і як такий є явищем вчорашнього дня, що ніяк не може бути сьогоднішним днем, і не може принести розвязки болючих соціяльних проблем доби. Тому доба третьої революції є втечею від соціялізму, є антитезою до нього, й тому Хвильовому виривається розпучливе "...марксизм чужерідний елемент для нашої країни". Звужування поля бою між Україною і Москвою до питань політично-правового характеру покутує в нас навіть досі. Доба третьої революції принесла поширення поля бою, на найбільш дразливі відтинки, духово-культурний і економічний. Україна покинула бути країною ремигаючих спокійно в степу волів. Москва

змела залізною рукою вишневі садки й хутори. Україна знайшлася в один день перед проблемами, що досі ними не турбувалася. Одною з таких проблем був ріст кадрів індустріяльного робітництва, без якого і проти волі якого важко провести успішну революцію. До визволення замало вже консерватизму і патріотизму. Це так, як-би хтось важився виходити в бій проти модерної батерії скорострілів з запорожським мушкетом доби Байди-Вишневецького. В період другої революції Україна мала свого балакучого адвоката-Керенського в особі В. Винниченка. Та він нічого не поміг, і мусів піти в свояси пожавши жнива власного посіву. Україна проте не мала шовініста і націоналіста типу Леніна в росіян, що всі сили вмів віддати для збереження цілости московської імперії, коли в лоні тієї імперії на зміну виснаженій і зледащілій верстві, приходила інша верства, молодша й жадібна влади.

Вкінці, обличчя визвольного руху, матиме соціяльний характер тільки в зовнішному розумінні, тобто суцільна боротьба народу за визволення від соціяльного визиску. Внутрішня соціяльна міжусобиця відпадає. Ця чільна засада доби третьої революції знаходить в сучасному своє продовження в теорії національного солідаризму, що її визнає своєю український націоналістичний рух. Докорінно нове і інше мусить бути обличчя українського визвольного руху, він мусить мати пориваючі і переконливі ідеї, якщо він має перемогти. Третя революція тому була проведена під знаком зусильних змагань за нову, так-би мовити „третю" українську людину, та за нову, знов-же „третю" й докорінно іншу концепцію української державности, в політичному, культурному, та соціологічному аспектах.

В пошукуванні третіх сил доба українського відродження мала видимі успіхи, що залякали Москву, і Москва жорстоко розплатилася з шукачами. Таку постать людини майбутнього, що зуміє вийти без страху і забобонів на широкі історичні шляхи, зобразив Хвильовий в особі Аґлаї, героїні „Вальдшнепів". В Аґлаї бачив Хвильовий пронизану снагою вітаїзму людину майбутнього, що зовсім залишила за собою знесилююче минуле. І лише треба боятися того, що сказав один український поет після самострілу Хвильового: „...я боюся, що Аґлая це лише твір змученої уяви Хвильового. Бути може, що в буднях він не бачив і не зустрічав Аґлаї, і знаючи, що нема з ким йти в бої за „голубу савою", міг заломатися й прикласти револьвер до скроні".

В одній короткій статті одначе, годі висвітлити те все, що вимагало б вияснень, без яких ніколи не буде уточненого образу минулих подій і людей. Та ми до цих проблем вертатимем завжди, тимбільше, що вони нарочито займають одне з центральних місць в українській пресі.

В. Ш.

ПЕРЕД РУБІКОНОМ

Як вже відомо з пресових видань, щоденних і періодичних, та врешті з повідомлень розісланих з канцелярії УКК, в перших днях липня відбудеться пятий з черги Конґрес американських українців.

Подія важлива в усіх можливих відношеннях. І міжнародні обставини, і нічим непритуплені внутрішно-українські непорозуміння, казали б покладати великі сподівання на той провід УКК, що стане відповідальною за цілість українського життя установою. Очевидно, що аж після відбуття Конґресу і виборів. Та нас, коли дивимося на зростаючі конфлікти, на залеглі і все ще не вирішені жодним чином проблеми — турбує питання, чи взагалі Конґрес Американських Українців буде спроможний все потрібне упорядкувати. Ми є певні, й свідомі цього, що дальше залишиться живучсю, половинчастість засобів і доріг, що покутуватиме й далі нерішеність людей, що якраз повинні бути рішучими. Скомплікована більше чим потрібно невпорядкованість українського громадського життя в Америці, ледви чи знайде потрібне собі русло. Досьогоднішний досвід підсказує нам що ні, що важко буде віднайти формули й шляхи, приємливі всім українцям, зацікавленим працею і розвитком УКК.

Парадоксальне явище, що в найтруднішу добу національної історії, найважче є осягнути те, що назвали б ми національною єдністю. Від закінчення другої світової війни не зайшли ніякі поважніші зміни в укладі сил, політичного і суспільно-громадського характеру. Український еміґраційний світ поділений на два табори. В українському суспільстві чомусь звикли думати й думання це примінювати в життя, що існування поруч себе двох доповнюючих себе творів — немислиме. В уяві українського політика, почавши від політика типу працівника громадської чи освітньої інституції, а скінчивши на людях формуючих українську політичну думку, всі є переконані, що, щоб українське політичне життя здвигалося вперед, то обов'язково хтось когось мусить з'їсти, чи радше викинути за борт політичного життя взагалі. Психоза такого думання не минула й Злучених Держав Америки, мимо цього, що тут існують прекрасні приклади симбіози політичного світу. Відповідальні українські чинники, тобто круги, що творять ядро, і то кермівне ядро УКК, забирають голос і багато говорять, коли йде про голословне підкреслювання патріотизму, чи про збіркові акції в користь УКК. Український щоденник „Свобода", що повинен в численних випадках

займати виразне становище, містить довгі, теоретичні повні журналістичної води статті про єдність, її потребу, конечність, велич і доцільність, та тим подібні гарні речі. Та ці загальники, фантастичні пляни і фантастичний врешті підхід до пекучих проблем дня, ніяк не приносять плодів, ні в моральній ні в матеріяльній площинах. Політика мобілізації всіх, щоб вони платили гроші, політика без ясного, доцільного і всеохоплюючого пляну, може деякий час вдержати УКК і його кермівний осередок на поверхні життя. Та згодом, і тут прикладом буде черговий З'їзд УКК, така двоїстість мститься, а зуб часу перегризає й найбільш прецизно збудовані твори.

Якщо пройдемо мимо Українського Народнього Союзу, й його впливів та рішальних позицій в УКК, то зустрінемо перед собою конґльомерат віроісповідного, організаційного, політичного і станового характерів, в якому кожний на свій лад вважає за відповідне підпорядкувати собі Український Конґресовий Комітет і спрямовувати його в відновідному собі вигідному напрямі. Український Конґресовий Комітет, чи радше його черговий Зїзд стоїть перед питанням цілковитої абстиненції Української Католицької Церкви від українського політичного життя, і від УКК теж. Ізоляція Католицької Церкви — річ непобажана. Йде питання якраз власне про це, щоб УКК був спільним тілом, спільною сочкою, якаб концентрувала течії, погляди, віровизнання й політичні групи, але щоб з них, перетоплюючи в собі вартості презентовані різними чинниками, творити одну центральну, зовнішну українську думку. Українська Католицька Церква немає поважного оправдання на свою пляновану відмову від участи в УКК. Американізм річ оправдана, побажана і добра. Католицизм теж. Та український католицизм теж мусить перейти свій рубікон, разом з загальним стилем просування українсько-американського життя. Бо інакше Українська Католицька Церква буде тратити, і буде тратити не через зовнішних ворогів, а через кепсько подуманий та виведений стиль відношення до справ загально-національного значення. Якраз в ці дні почали американські жиди проводити в Америці 350 міліонову збірку на допомогу державі Ізраїля. Нема ні одної жидівської організації, ніодної Синаґоґи, нема врешті ніодного американця жидівського походження, який не був-би живо зацікавлений допомогою Батьківщині предків. В численних мітинґах американців жидівського походження беруть участь визначні американці. Ось в Чікаґо збіркову акцію відкрив ґубернатор стейту Іллінойс, Стівензон. Приклади інших походженевих спільнот на терені Америки бувають навіть ще більш зворушливі, якщо поцікавимося поляками, ірляндцями, німцями. Зокрема важко звикнути до такого стилю праці й життя Української Католицької Церкви — новоприбулим українцям з Европи. В Католицькій Церкві, в Західно-українських землях, звикли вони бачити перший бастіон народнього життя, а в духовниках тієї церкви, провідників й керманичів національного життя.

Випадковий збіг обставин, і випадковий аліянс Української Католицької Церкви з бандерівцями, ні слави ні чести тій церкві не відбирає. Ми знаємо це дуже добре, що ані загал духовенства, ані вірні, і віруючі католики, не були по своїй волі втягнені в цей аліянс. Зробило це кількох активніших політиків українського католицького табору, що посіли в свій час відповідальні позиції в „Провидінні" і органі „Провидіння" „Америка". Траґічні випадки в Торонто, серед проводу гетьманської організації вказують нам виразно, що широкий загал зовсім не апробує випадкового аліянсу, що в нього втягнули католицьку церкву одиниці.

Більш відповідальною є постава Українських Православних Церков, що брали досі, беруть і певно що й візьмуть участь в найбільш важній, бо спільній і репрезентативній ділянці життя американських українців.

Постава великого досить і галасливого табору гетьманців з бандерівцями, не є покищо турбуючою. Та вона буде турбуючою і грозитиме численними комплікаціями, якщо бандерівці не забезпечать собі в майбутньому УКК принаймні тих впливів, що їх вони мають там тепер. Тоталітарний і виключаючий в житті і праці все поза собою бандерівський табор з численними штучно створеними сателітними організаціями, напевно не завагається всіми можливими силами, всіми допускаємими і недопускаємими засобами, зробити все, щоб опанувати загальноукраїнську репрезентативну інституцію. Приклади з Дітройту і Філядельфії говорять нам, що деякі елементи й надалі наснажені таборовою бундючністю й психікою, і що наколи громадянство, і ввесь тверезий загал не ставитиме виразні питання і відповіді перед собою, то тут може зовсім перенестися таборовий стиль і спосіб думання та життя, включно з спробами фізичного терору. Збори Відділу УКК в Філядельфії не були вже від того далекі. Ясно, що було б дуже прикрою річчю довести в Америці до двоподілу українського національно-громадського життя. Того нам можуть бажати лише большевики. І тому хтось відповідальний за всі вибрики бандерівців повинен усвідомити собі й помогти усвідомити це своїм партійним капралям, що відповідальність за піднесення температури громадського життя спаде знову на бандерівське середовище, що вважає себе одиноко покликаним рядити всім українським життям. Нехай бандерівці почнуть такі побожні побажання від зроблення порядків в своєму хаотичному середовищі, а тим зроблять прислугу українській спільноті. Як ми вже вгорі ствердили, покищо бандерівці є вдоволені, підготовляють якнайбільше галасливих делегатів до Зїзду УКК, та вважають, що вони повинні тоталітарно забрати цю установу. Наскільки їм це вдасться покаже час.

Неменше турбуючою є постава поважного розмірами соціялістично-демократичного табору. Вступлення Українського Робітничого Сою-

зу до УКК, скріпило сили цього табору на терені УКК. Неможливість з сторони УКК визначити лінію, знайти дорогу й ствердити якінебудь засадничі розвязки назріваючих проблем, довів до цього, що не вміючи знайти спільну мову з УКК, соціялістично-демократичні круги, проводять відокремлену збірку фондів на допомогу Українській Національній Раді.

Ми знаємо це дуже добре, що з правово-державницької точки зору немислиме є визнання з сторони УКК — Української Національної Ради як свого уряду. Урядом українців в Америці є американський уряд, так як урядом походженевої групи поляків є теж американський уряд. Та є правом і обовязком, врешті актом свобідного вияву волі, визнавати ту чи іншу установу представництвом, в нашому випадку — українського народу й речником його визвольних змагань. І власне Українська Національна Рада є в наших очах екзильним українським урядом на чужині, є репрезентантом і речником визвольних змагань українського народу. Фікції в роді УГВР (Українська Головна Визвольна Рада), не мають сьогодні жодного відношення до визвольної боротьби українського народу. Є це, як кожна інша еміґраційна партія, групка людей, що роблять самі собі пропаґанду, й самі себе окликали урядом. Таких узурпаційних урядів і середовищ можна б натворити в десятеро більше, і вартість їх була б однаково, тобто ніяка.

Балакаючи безупину про єдність, Український Конґресовий Комітет робив дуже зле, попираючи нараз і Українську Національну Раду і Українську Головну Визвольну Раду, бо тим УКК попирав якраз роздвоєння. Боїмося, що в цей спосіб круги УКК хотіли виводити лінію рівноваги сил, щоб собі задержати провідні місця в лоні українсько-американської спільноти, і так досі нам ці речі представлялися. Та така політика може довести й до дуже драматичного кінця, поскільки вона розвязує як бачимо й роззухвалює деструктивні сили в суспільстві. Як досі, в засіданнях екзекутивних органів дотеперішнього УКК брали участь виключно бандерівці, їхні попутчики і сателіти, та врешті люди, які мусіли сидіти тихо, й коритися „демократичній більшости", складеній з демократів, п. Ігната Білинського, дра М. Чубатого й п. Б. Катамая. Неменше деморалізуючою часом і неповажною є поведінка численних нових еміґрантів, незалежно від їхнього партійного статусу. Вони вважають, що вистарчає „опанувати" клітину УКК, а потім УКК, щоб вести „велику політику, сидіти на стільцях і псути кров партійним опонентам. Такі змагання, за підбиття і опанування, свідчить про нашу політичну недозрілість, про наше назадництво в питаннях, що доторкають добра всієї нашої спільноти. Така надто аґресивна, всевідаюча і знаюча постава гарячокупаних еміґраційних політиків, довела, як треба додумуватися, до здержаної, а часом і неприхильної постави українсько-американської, народженої в Америці молоді. Вона не звикла до такого, для неї смішного і неповажного стилю праці, вона не звикла до довгих і розволіклих патріотичних промов, вона врешті — має зовсім інше правове відношення до речей еміґраційного і українського державницького порядку.

Ну добре, скажуть нам, але як Ви врешті, розглянувши всі неґативи суспільно-громадського життя оформленого в УКК, думаєте розвязати ґордійські вузли національно-політичних буднів.

Ми мусимо признатися, що не хотіли б бути в ролі посередників, чи як то кажуть медіяторів, і співчуваємо людям, що матимуть на собі відповідальність за погодження суперечностей, знайдення спільних доріг і притуплення пристрастей. Чи вдасться це при простій формулі рівноваги сил, бльокувань і інтриґ — важко відповісти. Ми можемо запевнити наших читачів, що ми не розвязуватимем всіх цих складних питань, бо нас там ледви чи пустять, а як пустять, то ледви чи дадуть говорити. Найважче річ ясна, буде примирити з життям бандерівські амбіції. Ми сміємося, що ось у Кореї говорять вже десятий місяць і до миру не договорилися. Та наш український приклад багато більше драстичний. Ми в нашому положенні, говоримо з бандерівцями вже шостий рік, і ніяким чином не можна жмінці амбітників і опортуністів вияснити кардинальних засад буття цивілізованого суспільства. В наслідок того маємо факт, що п. Ярослав Стецько, голова містичного і опереткового Антибольшевицького Бльоку Народів — вмів договоритися з кільканадцятьма подібними собі еміґраційними політиками деяких підсовєтських народів. Для українських партнерів що є природніми й найкращими союзниками амбітного п. премієра — в боротьбі проти большевизму, п. Стецько має погорду, насміх, зневагу, з надією, що знов колись вдасться йому ці метафізичні арґументи, заступити ножем і револьвером.

Та ми не є проти того, навпаки стверджуємо, що й бандерівці, та їхні попутчики мають повне право й повинні на гідних і відсотково оправданих засадах — брати участь в українському спільному житті. Вони є частиною українського суспільства, вони ведуть в численних ділянках відповідну працю, вужчого партійного і загально-національного значення, і врешті презентують в суспільстві певну конкретну фізичну силу, що їй не можна відмовити голосу. Отже коли йде про проблему співучасти бандерівців в загально-українському концерті, то річ ясна, що вони своє місце повинні знайти. Та це все мусить обійтися без терору, інтриґ, нашіптувань і залякування. Бандерівці мусять здобутися на високий і гідний тон в веденні своєї групової політики. Мусять вперше чергу зрозуміти, що вони не є ніяка сіль землі, якісь вибранці народу, чи щось в тому роді. Мусять вони як рівні з рівними, чесно й безпристрасно зговорюватися й виробляти пляни коли йде про спільну працю і відповідальність за долю еміґраційної спільноти, чи врешті за долю України, в такій мірі, в якій мірі ми еміґранти будемо її долю могли рішати чи зміняти.

Ця засада відноситься до всіх інших політичних, суспільно-громадських і культурницьких формацій. Дух єдности не прийде самохіть, так само як ми не маємо потреби нікого тут боятися, чи одні перед другими як раби клякати на коліна. Для нас всіх є місце в спільному фронті праці й змагань. На нас всіх тяжить спільна відповідальність, як бє нас спільна доля. Тому ми щиро й без застережень в порозумінні й згоді мусимо творити єдиний український фронт всюди, де для цього є передумови. А ті передумови в Америці є, й крихітка доброї волі в нас усіх вистачить вповні для цього, щоб УКК не лише зберегти, але й розбудувати, скріпити, щоб УКК зумів виконати свою ролю оборонця прав українського народу в тій повній мірі, в якій ми мріємо, він зміг би це зробити.

М. Селешко

Німець про »безклясове суспільство«

Теорія про „безклясове суспільство" стала в останніх часах широко оспорюваною в українському суспільстві. Партія УГВР і частина бандерівців з Мюнхену, робила і робить в українському суспільстві чимало шуму довкруги цієї теорії, вдаючи, що буцімто бандерівські партійні писаки „відкрили" цю теорію, й ущасливлять нею українців. Про „безклясове суспільство" почали писати часописи й журнали, і крім бандерівців, забубнивши переможно в партійні бубни, проголосили цю теорію своєю люди з партії І. Майстренка, що на злобу дня, називається Українська Революційно-Демократична Партія. Тій останній партії треба б лише для відрізнення від подібної партії п. Івана Багряного, прибрати порядкове число, або змінити хоч одну букву чи слово в назві.

Щоб не зустрічатися з закидами, що ось мовляв, українські націоналісти не дають бандероугаверівській та майстренківській партіям ущасливити український народ, ми наведемо тим разом міркування німецького знавця східних справ дра Герберта фон Дірксена, про „безклясове суспільство". Стаття була друкована в 1952 році, на сторінках видаваного німецькою мовою часопису „Ню-Йоркер штатс цайтунг".

Переконливі цифрові дані наведені Дірксеном дають нам наглядний образ того, що бандерівці з теорією „безклясового суспільства" тягнуться в хвості комуністичної московської партії, й хочуть продовжувати ті експерименти, що їх комуністи проголосили тому тридцять років, й на протязі тридцяти років невдало реалізували. Іншими словами виходить, що нам українцям треба б битися за програму московського політбюра. І як нажаль, бандерівсько-угаверівська теорія про безклясове суспільство, є лише „ніжками та ріжками" з сталінської програми, є лише відпадком з комуністичної ідеології.

Дірксен пише, що світові вже від довшого часу відомо, як марксистсько-сталінська теорія про „безклясове суспільство" стала пережитком і анахронізмом вже давно. Життя заставило Сталіна творити численні „кляси" в безклясовому суспільстві, що він його намірявся по горах трупів будувати. Насамперед суспільство в СССР поділилося на дві основні „кляси" — селянство і робітництво, а зних почали оформлятися й інші кляси. Повстала в першу чергу „кляса" советської буржуазії, з ґрадацією внутрі. Індустріялізація і планове господарство самі покликали до життя цю нову клясу.

Коли Сталін з Політбюром, пише Дірксен, — рішили індустріялізувати країну на базі планового господарства, як логічний висновок з цього повстала потреба розбудувати окрему верству знавців справи і бюрократів, для кермування величезною плановою машиною. Машиною цією ніяк не могли кермувати робітники і селяни. Нею мусіли кермувати фахівці з-поза селянської і робітничої верстов. З отих фахівців почала дуже скоро вибиватися нова кляса, що нічого спільного вже не мала з робітництвом і селянством. Вже в 1936 році Сталін зрозумів потребу третьої кляси (в свойому „безклясовому суспільстві") чи краще сказати б двоклясовому) і назвав її просто клясою інтеліґенції. Це були інженери, керівники великих сільсько-господарських підприємств, керівники фабрик, та книговоди, в кількости біля 1 міліона людей в цілому СССР. До цього числа входять теж науковці, професори, вчителі, лікарі, мистці, та багато інших. Це не були державні урядовці, хоч залежали вони від держави і вона їх оплачувала. Інтеліґенція не належала в основному ні до партійної бюрократії ні до робітництва, ні, врешті, до селянства.

Центральне керівництво плановим господарством вимагало і вимагає великого бюрократичного апарату. Інтелігенція являється сьогодні передовою клясою сталінського безклясового суспільства, і в бюрах працює сьогодні кожний пятий працюючий советський громадянин. З інтелігенції тільки 15 відсотків стало партійними, а решта живе поза партією.

Клясі інтелігенції відразу признано певні привілеї. Заробітна плата пішла дуже високо вгору, часом аж до висоти 3-5 тисяч карбованців в місяць, зокрема для генеральних директорів, вчених та літераторів. В цей самий час основна плата робітника і сьогодні стоїть на межі трьох сотень карбованців, а з додатками і преміями за невільничу працю — вона подвоюється. До кляси советської буржуазії відносяться численні премії, що часом досягає тридцяти тисяч карбованців у рік. Для тієї упривілейованої кляси відкликано закон про безплатне навчання для всіх в СССР, з якого користало досі робітниц-

тво, і на підставі якого коло 65 відсотків всіх студентів в СССР мала давати з себе кляса робітників. За навчання треба тепер платити, а на це можуть собі позволити лише багатші люди з кляси інтелігенції. Тим самим Сталін започатковував в 1936 році нову реакційну соціяльну політику, яка перекреслювала всі здобутки революції 1917 року. Ясно, що кляса інтелігенції ставала спадщиною, бо ледви чи 1 на міліон, бюрократичний синок повертався до станків чи плуга.

Новій клясі признано і станові привілеї. Розроблено цілу систему рангового урядництва з різними платнями і привілеями. Піраміда суспільного поділу не ріжнилася нічим від подібної собі в капіталістичній системі. В інтелігенції плекається кастовий дух, вона береже заздро режиму, бо з ним зв'язані її вигоди. Як за старих часів, твориться аристократія майна і духа. Заведено різні уніформи, з орденами шитими золотом та сріблом. Для улегшення праці і життя цій основній підпорі сталінського режиму, допущено для інтелігенції найману домашню прислугу. Коли в 1927 році статистика виказувала ще 339 тисяч таких слуг, то в році 1932 їх було вже 406 тисяч, а далі статистичні дані не подаються, щоб не дразнити робітників і селян та не звертати їхню увагу на нову клясу і її життєві вигоди в СССР.

Новій клясі законом забезпечено посідання більшого майна. Засоби продукції належать дальше державі. Але більші користі з продукції належать клясі інтелігенції. Кожний совєтський громадянин має дальше право на посідання передвижного майна, але практично це право найбільше дає тим, що мають те майно і можуть легко до нього дійти. В році 1945 видано закон, яким зреформовано спадковість майна. Кожний може записувати майно кому він хоче. А найновіший закон з року 1948 вже дозволяє клясі інтелігенції набувати доми невеликого розміру на власність, та передавати їх по смерті нащадкам на власність.

Посідаюча кляса хоче використовувати надбане добро в спокою так само, як і решта населення, що має якунебудь власність. Неспокійні духи це одинокі партійно-комуністичні активісти. Совєтська інтелігенція разом з партійною бюрократією опановує нині СССР і тим самим замикає можливість для робітників і селян творити щось, що той порядок могло б перевернути. Правда, між інтелігенцією і партійною бюрократією існують протилежності. Перевагу має партійна бюрократія, бо вона має в руках екзекутиву. Кляса інтелігенції змушена займати вичікуючу позицію на випадок якихсь подій. Обі групи, як інтелігенція, так і партійна бюрократія є в основному за вдержанням існуючого порядку ради особистого добра.

***

Нова соціяльна політика мала і має великий вплив на армію. Совєтські маршали, генерали та офіцери, мають сьогодні більше орденів на грудях, як хтонебудь перед ними. Між платнею маршала і солдата є жахлива різниця. Це викликає в кадрових офіцерів почуття окремого стану, а тим самим вимогу станового життєвого рівня. Офіцерський доріст до кадетських корпусів набирається переважно з офіцерських родин. Менше з робітництва і селянства. Про взаємини між партією і армією нема достовірних даних. Відомо лише загально, що Сталін боїться своєї армії, і що генерали знають, що вони лише у війні великі люди, а по війні зникають з поверхні життя як щось, що в мирних часах непотрібне.

Соціяльна політика Сталіна не залишилася без впливу і на найбільш упосліджену клясу населення. Серед колгоспників почали вирізнюватися особливі верстви. Всі колгоспники з'єднані єдиним бажанням, а саме, як найменше працювати в колгоспі, та якнайбільше працювати для власної користі на присадибному наділі. Присадибні сади — це нині гарні городи, а колгоспні поля — запущені і недбайливо оброблені. Жахливі кари не припинили т. зв. „прогулів" у праці в колгоспах. Такі настрої серед селянства довели до цього, що під кінець німецько-совєтської війни, і зараз по її закінченні постачання харчами міст і армії було заломане. Майже четвертина цілої сільськогосподарської продукції походила з присадибних наділів, які в цілому виносили тільки незначний відсоток посівної площі в СССР. Врятовано міське населення перед голодом тільки системою договорів держави з комунальними організаціями про доставу хліба до міста, в заміну за товар щоденного вжитку з міста. Це заставило Москву нагло перевести нову аграрну реформу в часі, коли це було найменше вигідне, з уваги на невиразне політичне положення в світі. Сталін рішив звести дрібні колгоспи в великі з назвою агроміста, а виробничі ланки з особистим підбором людей, замінив безособовими виробничими колгоспними бригадами. Сталін був змушений це зробити, щоб забезпечити хлібом міське населення, та всіх працівників, що працювали над введенням в життя совєтських господарських планів. Настрій в селян був однаковий як до міста так і до держави. Місцями творилася тиха опозиція. З того боку одначе, не можна було вичікувати якоїсь відкритої акції проти режиму, хіба тільки жвавого підпертя для якогонебудь руху спротиву з іншої сторони.

Що армія не за Сталіном — це доказує нам Власовська армія, що в спілці з німцями билася проти Сталіна. Силовий стан тієї армії доходив до 800 тисяч бійців. Маси совєтських вояків, що переходили масово до німців в 1941 році — це не самі дезертири, як це Сталін намагався твердити. Це були в більшости люди, салдати і офіцери, що не хотіли боротися за зненавиджений режим. Цікаво при тому відмітити, що ця армія складалася з молоді, яка народжена в більшости при совєтському режимі, і іншого життя не знала як тільки совєтське.

Дані дра фон Дірксена доказують таким чином, що ідеологія „безклясового суспільства"

скрахована теорія, і що сталінський експеримент не вдався в найменшій мірі. Тепер те, що навіть большевики викинули як нежиттєздатне, бандеро-угаверівці разом з матеріялістичною ідеологією протягають в українське суспільство. Якщо вони підхопили цю збанкрутовану марксо-сталінську теорію, то лише з метою вводити замішання серед українців на чужині, що не знають дійсности в повоєнній підсовєтській Україні. Бути може, що допомагають в тому бандерівцям і совєтські агенти серед них, що як виявила сама бандерівська преса, гніздилися в бандерівській партії на найбільш поважних постах. Хтось писав недавно, що бандерівці з УГВР-ою це люди, що плентаються в хвості московської компартії. Виводи Дірксена це нам потверджують.

Винні росіяни

Скупчення нової російської еміграції довкруги часопису „Новое Русское Слово", середовище СОНР та Національно Трудовий Русскій Союз треба розглядати як одну цілість, а коли йде про політику тих всіх середовищ супроти українців, то до цієї незавидної спілки треба додати Иосифа Віссаріоновича Сталіна і небіжчика Іловайського. Росіяни незмінні й нічому не навчилися. Найбільше галасує, і найбільш чудернацькі теорії пропагує сам часопис „Новоє Русскоє Слово". За твердженнями „Нового Русского Слова" то українці і українська справа — це видумка німців, поляків, навіть большевиків, а українські національні аспірації видумані жмінкою галичан. Народ в Наддніпрянській Україні самостійности не хоче, й найкращим виявом його волі був — би плебісцит. Росіяни нічого не винні в тому ,що робить Сталін з Політбюром, бо там вкралися „інородці" покрою грузина Сталіна, Берії і Мікояна, жида Кагановича, тощо. Україна за твердженнями того часопису, без Росії не може обійтися, але Росія без України може обійтися. і. т. д. і. т. д. .

Головним автором що продукує ці нісенітниці є якийсь п. М. Дикий, а вершком московської провокації треба вважати випуск додатку до цього часопису, під багатомовною назвою „Східняк".

Всі ці виступи, твердження, випуск „Східняка" й чорносотенні затії стверджують ще раз без найменшого сумніву, що за всі доконані злочини в Україні відповідає виключно російський народ як цілість. Бо хіба не будуть нам доказувати редактори НРСлова, що „Східняк" випускають комуністи, або що всі пашквілі і твердження поміщені в цьому часописі є справою Політбюра. Ні! Ця злочинна робота є справою тих нових, добрих і нічого не винних росіян, і вона нам безсумніву доказує, що Москва однаковий ворог України, незалежно від пануючої в Москві партії.

Що-ж до проектів московської чорної сотні, щодо плебісциту в Україні, то мусимо взагалі відмовитися від того, щоб хтось знову порядкувався на землях, що є власністю українського народу, й про ті справи може рішати одиноко український народ — а не москалі. Щоб такий плебісцит в Україні відбути, треба поробити засадничі пересунення в гущі населення України. Це ж відомо навіть малим дітям, що від часу Переяславської Умови, Москва щороку під різними претекстами насилала в Україну чиновників, технічних працівників, і, як це врешті є за большевиків партійних працівників, урядовців різного покрою, ну й рядових москалів. Українське населення їде в іншу сторону — в Сибір і Казахстан. Коли Москва незалежно яка, матиме можливість безкарно господарювати в Україні, то там українців може навіть зовсім не бути. Та це не свідчить про це, що ті буцімто „добрі і невинні" росіяни з НРСлова почерез це набувають права на українську національну територію. Першим кроком, перед відбуттям плебісциту, мусів-би бути поворот москалів в свої край, а теж поворот українців в свою Батьківщину. Тоді тільки плебісцит може відзеркалювати побажання населення. Аналогічні події сьогодні відограються в Східній Прусії і на так зв. відзисканих польських земель. За злочини Сталіна і Політбюра відповідає ввесь російський народ. Це ж неможливо й неймовірно виглядає твердити, що за смерть 8 міліонів українців відповідає лише Сталін і жмінка політичних авантюрників. Що на службі московської імперської ідеї опинився Сталін і йому подібні, нічого не говорить, і не оправдує. Ми знаємо багато більше прикладів, і то навіть з українського боку, що численні „інородці" клали свій труд і голови за імперію. Сталін зі своєю жорстокістю, ефемеридністю і навіть ненавистю до грузинів, є яскравим прикладом яничара, а яничари як відомо, завзятіші від своїх панів, в тому випадку — росіян.

Спільна історія і т. д. російського і українського народів, та спільність в геополітичному відношенні, нічого не оправдує. Відомі є на сотку разів більше зближених до себе народів — непорозуміння і розриви. Для прикладу візьмім хочби Америку. Україна має всі можливості і волю до самостійного життя. В світі як відомо, є найменше 40 держав менших територією і населенням від України, і всі вони втішаються певною дозою самостійности. Нема інтриґ галичан в ставленні проблеми самостійности. Ні Виговський, ні Мазепа, ні Полуботок, ні врешті Петлюра — не були галичанами. Власне, що Галичина орієнтувалася завжди в трудних хви-

линах своєї вужчої історії — на свій материк над Дніпром.Власне там, над Дніпром в 90 відсотках мала місце історія України, і там розіграються теж в майбутньому основні бої за відбудову української державности. Це є спільна, самозрозуміла справа всіх українців — знайти своє оформлення у власній державі. Воно таке саме природнє явище як і в інших народів, сербів, болгарів, чехів, словаків, литовців, тощо. Чи Україна дозріла до своєї самостійности. Чому ні. Сьогодні домагаються і дістануть власні держави найбільш відсталі народи Африки і Азії. Для прикладу Ліберія. Чому Україна не дозріла до самостійного життя. Тут одиноко вина москалів, московських урядів і безустанних воєн, що Україна не могла розвинутися економічно. Так є аж по сьогоднішний день. Що є серед українців малоросійські і федералістичні течії ми це дуже добре знаємо. Тристалітній московський натиск, найбільш дикі репресії й фізичні та духові туртури — не могли минутися безслідно. Кожна влада, а втім кожна московська влада, влада окупантів в чужій собі країні не перебирала в засобах, а в тім у першу чергу шукала послушних собі тубільців, для ліпшого і органічнішого підбою місцевого населення. Окупація української духової культури, церкви, ба навіть побуту, це речі, що могли в деякому відношенні залишити пятно на українцях, зокрема на міському населенні, куди московська інфільтрація спрямовувалася в головним чином.

В такий спосіб всі воєнні, зачіпного характеру маневри Нового Русского Слово — це чергова московська провокація, яка вказує без найменшого сумніву, що збірним злочинцем супроти України є ввесь московський народ, в усіх своїх станах, з усіми своїми урядами й імперськими доктринами. Чорносотенний часопис доказує нам, що навіть ця нібито найновішого видання московська еміґрація — нічим не різниться в своїх злочинних затіях від Іловайських і Керенських, ну й врешті Сталіна і ко. Факт, що Вранґель, Денікін, Колчак — вбивали ніж у спину українським арміям, які стояли в протибольшевицькому фронті є явищем рівнобіжним до сьогоднішних виступів „Нового Русского Слова". Супроти українців і їхньої боротьби росіяни мають одну і цю ж поставу, незалежно від внутрішних розбіжностей. І нам на тлі ординарних виступів московської чорної сотні дедалі ясніше, що справу вікового українсько-московського спору може і вирішить єдино зброя.

Кадри наших днів

Тінь таборів над нашим життям...

Як повідомляє часопис „Народня Воля", то 6-го квітня в Філядельфії відбулися збори Відділу УКК. Здавалобся, що ми вже дозрілі до ведення й відбування такого роду зборів, і що вони повинні відбуватися без надто великого розбурхання емоцій. Просто звичайна, буденна в громадському житті річ.

Та так у нас не є, і то не тільки в Філядельфії, що є тільки більш виякскравленим місцем нездорових відносин в нашому суспільстві. На зборах в Філядельфії мало не дійшло до бійки. Не треба й казати, що причин для бійки властиво не було. Вони були тільки з точки зору гомінкого бандерівського середовища, яке вважає, що де не поможе чесна праця, там мусить помогти крик, тупіт ніг і провокація. В наше українське життя на терені Америки таким чином вкрадається дух діпівських таборів Німеччини, дух Ельвангенів і Корнберґів, Ашафенбурґів і Реґенсбурґів. Таборові поліцисти і маґазинери вважають, що наколи в діпівських таборах вдалося їм вилізти на вершок суспільної драбини, то інакше не може бути в Америці.

Випадок в Філядальфії не відокремлений. Ще в 1948 році бандерівські боївкарі потурбували під церквою в Ню-Йорку на 7-мій вулиці старенького кольпортера „Самостійної України" п. Якова Удича. Терор і змова проти суспільства в цій хвилині має місце в численних осередках Америки. Ось у Клівленді за громадські гроші, бандерівці вводять в блуд громадянство і на свято загально-національного значення запрошують якогось Вожаківського, що виголошує вузькопартійні і визиваючі промови. В Дітройті Філія УКК контрольована бандерівською партією привела вже до двоподілу українського громадського життя, в тому так колись гарно працюючому осередку. В один і той самий день, в одній і тій самій годині, відбуваються дві Шевченківські Академії, й інші конкуренційні імпрези. Вістки з Рочестер і положення в Чікаґо сиґналізують, що йде фронтовий терористичний наступ на цілість громадського українського життя. Втікши масово з українських земель, бандерівці зуміли скоро опанувати життя діпівських таборів, й накинути партійну волю більшости мешканців таборів. Опанувавши економічне життя еміґрації бандерівці довели до розгулу пристрастей своєї Служби Безпеки. Нормальною річчю в таборах були обідрані і голодуючі професори університетів, і ситі, задоволені та самовпевнені члени бандерівської партії, що мали під своєю контролею харчові і одежеві маґазини, кухні і поліцію. То ж не диво, що кожну українську опозиційну до бандерівської партії думку полагоджували „морові хлопці" пястуками, палили українські часописи під свист і рев розфанатизованої товпи, тощо.

Треба зовсім поважно боятися, що всі ці методи спробують бандерівці накинути українцям

в Америці. Від свисту і тупотіння ніг — до пястуків, до фізичних порахунків — один лище крок. Бандерівці не мають контролі над своєю партією, а в випадку стосування фізичного терору твердитимуть як завжди, що це відокремлений і невинний випадок.

Наступові терору, доносів і провокації треба запобігти простими й безпосередніми заходами. В першу чергу, всі заінтересовані громадські й національні організації в Америці мусять звернутися з спільним запитом до проводу бандерівської партії, чи партія ця неминуче рішилася пробивати собі тут дорогу терором і провокацією. Треба в такому спільному зверненні усвідомити Бандеру й його співробітників, що дорога терору до добра не доведе, а що вона загострить і розіб'є і без того не надто міцне життя американських українців. На українсько-американській спільноті лежить більша відповідальність як безупинне морочення голови з неповажною бандерівською проблемою і претенсіями бандерівців. Бандеру і його партійних відпоручників на терені Америки треба якось повідомити про всі лиходійства низового партійного активу, а самого Бандеру треба просити, щоб він дав доручення своїм людям припинити терористичні витівки.

Тут в Америці, відпоручники заінтересованих організацій мусять домогтися безпосередніх і ясних розмов з відповідальними діячами ООЧСУ і Спілки Української Молоді, щоб вияснити раз назавжди, чи партії ці є рішені безоглядно стосувати терор і провокацію в нашому житті. Бо кожний зародень терору, треба паралізувати в його початках. Наколи ми сьогодні позволимо на свист і крик, то завтра будуть горіти часописи й бандерівські боївкарі з Служби Безпеки викидатимуть нас з домівок наших товариств. Оборона перед терором, є таким чином спільною справою всього українського суспільства в Америці.

Ми будемо на сторінках нашого органу кожне явище терору, доносу і провокації негайно пятнувати, будемо його вияснювати й будемо перестерігати суспільство від нещастя, яке може прийти з наступом терористичної української організації. Просимо нас інформувати про найменші виступи Служби Безпеки, щоб ми мали можливість вчасно й точно інформувати наших читачів про чергові явища терору.

Ми впевнені, що спільними силами ми створимо запобігливу греблю, й бандерівці не перейдуть на відкритий терор. Ми свідомі того, якою небезпекою є для нашого життя терор і неспокій. Але рівночасно просимо задержати спокій, рівновагу духа й чіткість в потягненнях, коли йде про ліквідацію терористичних осередків. Теророві мусить прийти кінець. Не вдалося цього зробити в Україні, не вдалося зробити на еміґрації, бо на це складалися численні причини. Та тут є всі можливости успішної ліквідації терористичної системи, без страху за фізичні чи моральні цього наслідки. Ельванґен і Корнберґ не сміють мати місця на американській землі.

Відповідь на відповідь

В числі 11. за листопад м. р. „Самостійної України" була поміщена моя стаття із характеристикою місцевого Т-ва Сприяння УНРаді із поданням значної кількости фактів. Стаття ця була вимушена провокаційними пашквільними писанинами цього ж Т-ва в його бюлетені на тему ОДВУ та Націоналістичного Руху. Видавалось, що якраз моя стаття була цією **відповіддю** на сіяні пашквілі в сторону ОДВУ і ніхто „не вимушував" від того ж Т-ва ніяких вияснень, ані відповідей, зокрема у формі лекції нудного писання, перекручування фактів та удавання із себе благородних аскетів, які не знають про що йде мова.

Управа Т-ва Сприяння УНРаді в Мінеаполіс назвавши свою нудну лекцію „вимушеною відповіддю" записала цілі сторінки канадійської газети „Наш Вік" в якій із притаманним собі перекручуванням фактів старалась „відповідати", чи власне себе очищувати із поставлених закидів.

Засадничо я дуже вдоволений цією їх відповідю і дістав повну сатисфакцію в сторону оборони місцевого Відділу ОДВУ: у своїй „відповіді" Управа Т-ва Сприяння заперечила (перекручуючи фактичні події) тільки два мої факти із довгого ряду, які я подав. Значить із рештою моїх закидів Т-во згоджується, а вже їх вистарчить щоб відповідно кваліфікувати роботу цього Т-ва та деяких його людей.

Щодо заперечень Т-ва про деякі подані мною факти — то тут Т-во таки удає із себе наївних людей, або хоче когось за недорослих уважати.

Про історію Свята Державности і зірвання його Т-вом я ясно писав, що хоч Т-во тоді вже існувало то безпосередньо не діяло, а робило свої впливи через новостворену церковну громаду. Також не писав я про Управу ООЧСУ, а писав про **середовище** ООЧСУ, що зовсім ясно означає середовище бандерівців. Коли цього слова не було вжито — то тільки із делікатности. В математику партійних комбінацій та винотовуванням многозначних дат я не займаюся і для мене вистарчали самі факти. І дуже смішно виглядає Управа Т-ва Сприяння ставлячи твердження, що, мовляв, не Управа Т-ва чи не Управа ООЧСУ, — це собі хтось інший. Основне — **це ці самі люди** включно до індивідуальних призвіщ, яких я не називав не йдучи за „добрим вихованням" Управи Т-ва нападання індивідуального. Що можна сказати про етику такого середовища, що висилає або діє певними людьми (навіть провідними), робить дурниці, а побачивши, що зроблена халепа заявляє, що в цьому випадкові ці люди виступали від іншої організації, або що їх організація ще не існувала офіційно, хоч на кожному розі можна почути партійну агітку такого середовища.

Казочки для дітей пише Т-во Сприяння, що воно співпрацює із іншими організаціями. На ділі ця „співпраця" була представлена мною в листопадовому числі — „СУ" або ось додатковий факт: Відділ Українського Золотого

Хреста недавно звернувся до всіх організацій про включення себе в Комітет Зимової Допомоги для скитальців в Европі. Всі організації відгукнулись, а Управа Т-ва Сприяння написала жахливого і жалюгідного листа в якому... викликає жінок із Українського Золотого Хреста на дуель гнилими яйцями, заявляючи, що ніяка співпраця неможлива, бо УЗХ це організація націоналістичного впливу. Отже, „співпраця" писана таки партійними кривульками.

В справі асигнування доходу із Українського Дня на УНРаду Т-во „вияснює" без крихітки сорому і громадської пристойности. Управа Т-ва пише, що сказав п. Шкварченко по Українському Дні, але не пише, що сказав представник Т-ва п. Сложинський ще перед Українським Днем, коли то голосував разом із бандерівцями проти асигнування грошей УНРаді. Справа була **вже тоді** голосуванням вирішена. А що п. Шкварченко впав жертвою партійних маніпуляцій і склав пропозицію про назначення певної суми для УНРади — то це сталось вже тоді, коли появилась моя стаття в „СУ" і публічна опінія душила Т-во Сприяння. Пропозиція була поставлена для вишукання собі оправдання і пізнішого виписування в газетах „відповідей". Зрештою знаменний до того факт: за пропозицією п. Шкварченка **не голосували** приявні люди із середовища Т-ва. Ясно, пропозиція була поставлена тільки для „алібі".

Управа Т-ва прибираючи позу непокликаного вчителя старається говорити про логіку заявляючи, що Т-во не могло атакувати ОДВУ перед своїм формальним заложенням. Така „дискусія" нагадує середньовічну пору коли велись дискусії скільки злих духів вміститься на кінці шпильки. Таж ясно написано, що — **круги** Т-ва, отже стрижень і актив, що став творцем Т-ва атакував ОДВУ. Це робили живі люди і про них мова, а не про мертвий протокол із визначенням офіційної дати. І таких людей, що доходячи до патологічних змін атакували ОДВУ і творили Т-во я можу назвати їх півтора десятка, включаючи сюди і заховані в газеті призвіща членів Управи Т-ва.

Коли йдеться про логіку і писанням про неї потрібно собі раніше усвідомити, що таке логіка і бодай перечитати один підручник про логічне думання. Що дехто не усвідомляє собі, що таке логічне думання свідчить хоча би цей додатковий факт:

ОДВУ переслало на руки УНРади ряд сум грошей на протязі 1950-51 р. Маючи під боком члена УНРади п. др. С. Кротюка — Відділ ОДВУ передавав йому гроші, який із черги під своїм призвіщем пересилав до УНРади. Управа Т-ва Сприяння додумалась до дуже „мудрої" речі: довідавшись, що др. Кротюк висилав гроші почала розповсюджувати навіть у писаній формі твердження, що ОДВУ як така грошей не висилала, а їх висилала собі приватна людина. Мало того — далі у захваті своєї охоти „співпраці" твердить (лист до Відділу УЗХ), що Управа ОДВУ гроші на УНРаду збирала, але не пересилала, а значить в Управи ОДВУ та її голови **„не чисті руки"** бо гроші десь пропали. Гроші „в поважних сумах" УНРада дістала від др. Кротюка... Додуматись вже до такої „логіки" хіба здібні люди, яким перекрутились поняття. А це факт, який носить під собою підпис голови Управи Т-ва п. Соловія, людини, що викликаючи жінок на дуель гнилими яйцями прибирає позу вчителя логіки. В цьому випадкові сивого волосся на голові мало і такі та їм подібні вчителі логіки повинні знати, що за „логічний" закид людям про **„нечисті руки"** існують в культурних народів карні кодекси, а у вихованому товаристві за таку „логіку" руки не подають. Кінчаючи свою відповідь Управі Т-ва нам жаль, що ми тратимо час на такого роду „політичні дискусії", бо час дорогий і в нас далеко більше поважних справ та праці в політичній площині. Просили б здорові круги Т-ва вплинути на припинення із боку Т-ва таких дискусій та занятись своїми поважнішими речами, а ОДВУ дати спокій, коли на співпрацю Т-во не може здобутись. На будуче вже такі „відповіді" та вияснення Т-ва будемо для добра громадської справи просто ігнорувати.

Др. Михайло Данилюк

З ножицями по пресі

Тижневик „Народня Воля" містить цикль статтей, побудований на подіях в колишній УВО. Кермуючися невідомо якими спонуками, тижневик обговорює в кільканадцяти вже числах подію і людей, що можна б про них написати кілька рядків чи сторінок. Всім вже відомо з численних публікацій, що Роман Барановський був провокатором, і то відомо не від сьогодні а від т. зв. самбірського процесу, де він зовсім явно в ролі провокатора виступав.

Вижинаючи одначе відокремлену стебелину на великому й розлогому лані подій, людей, ідей, ми певні, що редактори „Народньої Волі" мають якісь укриті цілі. Так детально в усіх цих справах не порпався досі ніхто. І ми відчуваємо та розуміємо це так, що при допомозі одного відокремленого явища, „Народня Воля" хоче скомпромітувати, опрокинути й висміяти ввесь український націоналістичний рух. Вона, як би треба було, не подає точних хронологічних даних, не реєструє подій і фактів, але показуючи хвіст, дбає переконати своїх читачів, що цей хвіст є й цілим котом. Це так само, якщо б ми на прикладі з п. Мирославом Січинським хотіли будувати теорію про цілість соціялістичного руху.

Статті „Темна сторінка місяця" радимо нашим читачам прочитати й поцікавитися ними.

Вони доказують як багато їді, злоби й нетерпимости є в наших демократів. Бо трактуючи справу Романа Барановського, вони ллють відра помий на ввесь націоналістичний рух, і сам Роман Барановський є лише димовою заслоною для протягнення цілої низки пашквілів.

В час, коли українські соціялісти поміщують свої знимки в оточенні „старших братів”, соціялістів всіх країн, дивною здається їхня подивугідна ненависть в сторону першого союзника на українському визвольному фронті. Як виходить — нічого не змінилося.

***

Жахливий моральний розклад бандерівської партії старається п. Богдан Кравців на сторінках „Вістника ООЧСУ” загладити, вияснити, виправдати. Йде про домашню сварку бандерівців поміж собою над тим, чи член бандерівської партії може бути визнавцем матеріялістичної ідеології в такій самій мірі, як і визнавець ідеалістичного світогляду. Відомий пропагатор „безклясового суспільства” О. Горновий-Дяків дописався до того, що нема різниці поміж обома світоглядами. Виконуючи партійне доручення, ред. Богдан Кравців старається доказати протилежне. Та даймо слово п. Кравціву. А він пише:

„Ціла офіційна інтерпретація Горнового є одним великим непорозумінням, чи радше нерозумінням основних філософічних понять і категорій, як теж незнанням таких основних речей, що таке нація, і з ідеалістичного і матеріялістичного погляду”.

Не хочемо тут переповідати довгих і безконечних, наповнених водою вдаваної схоластики — загальників і фраз. Вияснення п. ред. Кравціва про Горнового, є таким вияснениям, що нічого не вияснює, навпаки ще більше комплікує і ускладнює зиґзакуваті партійні бандерівські ребуси. Рядовий бандерівець стає ще більше дурний як був досі, коли заглублюється в перверзійні, напоєні партійним фанатизмом міркування п. Б. Кравціва. Офіційна бандерівська партійна думка воліла б затихнути, нім годувати українське суспільство пашквілями, поясненнями, вияснениями й становищами. Одне признання в наведених вище рядках п. Б. Кравціва дуже цінне. З нього виходить, що п. Горновий-Дяків, який збірався бути українським самоокликаним міністром, не мав зеленого поняття що таке нація. Дивуємося як так з легкої руки міг п. Кравців закинути Горновому невіжество й обмеженість. Нам тепер не дивно чому бандерівці все так дуже далеко відбігали від намірених плянів. Видно, що неменш по гохштаплерськи як проблема дефініції поняття нації, світогляду, тощо, вирішувалися неодні проблеми, й певно не без участи Горнового. Тому так дуже прикро кінчаться ці історії, в обіймах діялектичного матеріялізму, а як ні, то в обіймах безвиглядної порожнечі.

Силуючи себе до упорядкування думок, п. Б. Кравців вовтузиться в болоті партійної діялектики — безсило й безпорадно. З різних ухвал партійних бандерівських інституцій робить він непотрібно історичної ваги події, хоч вони в міжчасі навіть для самого членства бандерівської партії стали безвартісними свистками паперу. Збити до купи розхитаний бандерівський партійний човен ледви чи п. Кравціву вдасться. Бо якщо офіційний партійний трубадур Горновий не знав що таке нація, і не вмів розріжнити матеріялістичний світогляд від ідеалістичного, то що тоді говорити про рядового бандерівця, який поза свистом і тупотінням ніг — нічого не знає.

Пан ред. Б. Кравців ніби й не хоче образити часопис „Сучасна Україна”, що обстоює партійні позиції Горнового. Одначе на довгих сторінках „Вістника” він її ображає, пробуючи прикликати її до порядку, разом з тими бандерівськими партійними кадрами, що збунтувалися тим разом проти... Бандери.

Співчуваємо зате авторові, коли він на 31-шій сторінці пише:

„Прочитавши згадані постанови, і, вдумавшися в їх зміст, стає моторошно за націоналістичний рух”...

Як вже авторові, який звик до бандерівського середовища, справді неприємлива ця пілюля, що її підсувають йому партійні колеги з УГВР, і йому робиться моторошно, то що ж має думати сіра українська людина, приглядаючися горстці партійних фанатиків, що зайшли в найбільш неповажну дискусію.

***

Це саме число „Вістника ООЧСУ”, що помістило статтю Б. Кравціва заходиться безконечними тирадами в пустопорожній передовиці. В ній як звичайно — мішають бандерівці всіх і вся з болотом, стараючися доказати, що одиноко бандерівська партія є початком і кінцем українського життя. Пишучи зокрема про боротьбу українського народу в Україні проти окупантів і утотожнюючи очевидно бандерівську партію з тією боротьбою, в передовиці своїй вони пишуть:

„Відокремлюючи себе від тої боротьби, політичні угрупування УНРади створюють становище, яке дає можливість в першу чергу ворогам і противникам української державности трактувати українську визвольну політику, як акцію не цілого народу, а однієї партії. Це фальшує дійсну природу українського визвольного руху в очах чужого світу, це уможливлює штучну арґументацію ворогів української національної ідеї, що та боротьба не є, мовляв, виявом волі народу, що широкі маси народу сприймають в ній лише її антибольшевицьке спрямування, а не її національну суть”.

Ми дотепер були переконані, й нам вперто зубрила бандерівська преса безустанку, що визвольна боротьба в Україні, це виключно заслуга бандерівської партії, і якщо б не Бандера і бандерівці, то ледви чи існувала б українська нація.

Тепер-же як виходить з передовиці „Вістника” бандерівці стараються переконати українсь-

кий загал в тому, що це політичні угрупування об'єднані в УНРаді, говорять про партійність визвольної боротьби. Бандерівці буцімто так не говорили. Бандерівці умудрилися доказувати протилежне, тобто, що український визвольний рух є рухом спротиву цілого народу, а не акцією одної партії.

Приємне признання. Тільки чому бандерівці ломали кости і зуби людям, які безупину твердили, що боротьба й визвольні змагання є справою народу — невідомо.

На нашу думку, найбільшими ворогами визвольної боротьби є ті, що виписують вкрай протирічні і гохштаплерські твердження.

В році 1951 Канада мала честь вітати в себе представника мінхенської УГВР о. Др. Гриньоха. Він давав доклади і стверджував, що на українських землях діє УГВР, діє ОУНР С. Бандери і діє матірна ОУН. Про це писалось і в пресі.

В році 1952 Канада мала честь вітати в себе представника Проводу Українських Націоналістів і заступника Голови УНРади інж. Бойдуника. Пан Бойдуник висловлював такі самі твердження.

Тепер „Гомін України" з Торонта з лютня місяця 1952 пішов в наступ на правду і в числі з 1 березня 1952 договорився до того, що воно не так. Він пішов в похід проти інж. Бойдуника і каже, що українська еміграція мусить (те слово надруковане чорними товстими буквами) прийняти до відома факт і на нього погодитись, що під сучасну пору на українських землях діють організовано тільки Організація Українських Націоналістів, яка визнає своїм провідником Степана Бандеру і, Українська Повстанча Армія з Головним командуванням на чолі. Завершенням і керівним центром цілого визвольного руху є Українська Головна Визвольна Рада.

Хтож вкінці ліпше знає, що є на землях? Гриньох, відпоручник УГВР, чи „Гомін України"? Можеб так панове з УГВР і ОУН С. Бандери договорились і редактори „Гомону України" не перечили тому, що говорить їхній співпартієць о. Гриньох і що підтверджує інж. Бойдуник? Такими способами не примусять еміграцію вірити „Гомонові України", що лише те правда, що він пише, а неправдою є те, що говорив і о. Гриньох і інж. Бойдуник. Вкінці якось погано виглядає, що „Гомін України" посередно делікатно твердить, що о. Гриньох мабви неправду говорити, бож на ньому ряса і священичий комірець.

З життя ОДВУ

РІЧНІ ЗБОРИ 32-ГО ВІДДІЛУ ОДВУ

17 лютого б. р. відбулись звичайні річні Загальні Збори 32-го Від. ОДВУ в Міннеаполіс — Сен Пол. Зборами переводив п. С. Коцюба.

Із звітів уступаючої Управи за минулий рік, якою проводив др. Михайло Данилюк виявилось, що місцевий Відділ пророблв чимало роботи, зокрема в загально громадській ділянці. Відділ ОДВУ ініціював, або співорганізував або перевів самостійно десять загально національних свят, або загальногромадських імпрез. За винятком двох імпрез — на всіх святах актив ОДВУ давав основні доповіді в українській або англійській мовах. Поза участю ОДВУ не відбулось ні одного національного свята. До важливіших імпрез і свят належать: Державности і Соборности в 1951 і 52 році, сл. п. Петлюри, сл. п. Коновальця, Тараса Шевченка, в 3-ри річчя УНРади, Протимосковське громадське віче, т. зв. Український день, Річниця Базару і т. д. Крім згаданих імпрез Відділ ОДВУ переводив в життя т. зв. Дискусійні Вечорі із доповідями на актуальні теми, яких відбулось пять. Відбуто ряд сходин членства для організаційних справ та влаштовано доходову імпрезу.

Одною новинкою в повоєнній роботі Відділу ОДВУ було розроблювання міжнародніх звязків, чи радше переводження діяльности поміж американським суспільством в користь української справи. В тій цілі було виголошено 15 доповідей довших або коротших в різних клюбах або установах на тему України. Одинадцять таких доповідей або гутірок перевів др. М. Данилюк, три п. Ю. Пундик і одну п. В. Віннич. На деяких доповідях напр. др. Данилюк мав до 150 слухачів американської інтеліґенції, ветеранів американської армії офіцерського складу, лікарів, інженерів, купців, і т. д. П. Ю. Пундик дав доповідь в робітничому середовищі одної профспілки. Тут ми не згадуємо довгого ряду доповідей, які член 32-го Відділу і голова ЦУ ОДВУ п. проф. Грановський перевів особливо літом 1951 р. в різних, часто високих, кругах американських професіоналістів із небувалим успіхом.

Робота серед американського громадянства для ОДВУ не нова. Вона переводилась членством завжди планово перед війною. Відродження цієї діяльности та посилення її новоприбувшими українськими еміґрантами явище безперечно дуже позитивне і варте наслідування іншими Відділами.

Цікавим епізодом Зборів було відчитання листа відомого американського політика п. Стассена до членства 32-го Відділу ОДВУ, в якому він дуже прихильно відгукнувся на інтерпретацію членства ОДВУ в справі його поглядів на проблеми Сходу Европи та України, які він по відношенні до московського большевизму ставить, як відомо українському громадянству, в правильну площину.

Збори уділили абсолюторію уступаючій уп-

раві та нову управу вибрано в такому складі: голова — п. С. Коцюба, заступник — др. Є. Міцевич, секретар — п. С. Касіян, керівник культурно-освітніх справ п. інж. О. Гайдай, референт фінансових справ — п. В. Нагірняк, скарбник — п. М. Каркоць.

Збори одноголосно висловили привітання, подяку за поміч в діяльности та щирі побажання п. проф. Грановському, який ізза недуги на зборах не міг бути присутнім. На закінчення членство і гості вислухали цікавий реферат про участь українців в американській політиці, який виголосив п. С. Коцюба.

М.

ВДАЛА Й КОРИСНА ІМПРЕЗА

4-ий Відділ ОДВУ ім. Ю. Головінського в Гемтремк, Міш., влаштував 16 березня 1952 р. свій перший **„Товариський Вечір",** запрошуючи на нього членів 4-ого й 24-го Від. ОДВУ, 14-ого й 34-ого Від. Укр. Золотого Хреста та окремих гостей.

Понад 80 осіб старої й нової еміґрації засіло разом за прибрані й заставлені столи. Після короткого відкриття **(Інж. Білий)** та сольоспів (панна **Бабій** у супроводі п-ни **Атаманець) ред. М. Бажанський** дав цінний і дуже цікавий доклад про українську поетесу, малярку й скульпторку — **О. Лятуринську.** Приявні, особливо ж жіноцтво, дуже вдячно приняли цей доклад, як спробу відмічувати на кожному кроці не тільки наші історичні постаті, але й живучих і тепер ще діячих представників української культури та взагалі великих синів і дочок України.

Пані **Дякова, Біла, Зубальська, Квітковська, Трешневська** й інші подбали за смачну перекуску: каву з домашніми тортами, пампушками й тісточками. За їх великий вложений труд їм належиться окреме признання! Використовуючи цей момент, представники Відділів передали свої привіти. І так **п. Семеґин,** вітаючи в імені 24-ого Від. ОДВУ, нав'язав на українську історію, згадав і про важкі початки культурної праці в Америці, брак відповідних робітників в цій важкій і невдячній ділянці громадського життя, та закликав до єдности та будування, а не розбивання.

П-ні **Ігнатюк** вітала від 14-го Від. Золотого Хреста, а п-ні **Квітковська** від 34-ого Від. Укр. Золотого Хреста, наводячи слова признання навіть наших противників, які українську культуру, а особливо мистецтво, оцінюють найвище з-поміж усіх слов'ян. „Ви самі не знаєте, які скарби маєте!"

П-ні Левкут, вітаючи від імені Обласної Управи ОДВУ, спинилася зокрема на історії заложення Укр. Золотого Хреста та його праці. В одному тільки році 1937-3ї зібрано було для потреб Краю $40.000! В час війни Золотий Хрест співпрацював з Американським Червоним Хрестом, а опісля допомагав одягом, харчами й грішми потребуючим в Німеччині. Тепер закликає п-ні Левкут новоприбуле жіноцтво стати поруч з старими членами Золотого Хреста до посиленої спільної праці для добра України!

Б. Дяків і інж. Білий стараються веселими оповіданнями розірвати приявних. А **п. Котовський,** був. вояк УПА розповів один епізод з боїв УПА в р. 1944 під Дубном. Свій спомин закінчив він пригадкою, що наш знедолений нарід на Рідних Землях покладає тепер всі свої надії на українців в Америці, які, маючи свободу слова й дії, можуть боронити прав українського народу перед цілим світом та приготовляти нові надбання в усіх ділянках національного життя, як основу для відбудови Української Самостійної Соборної Держави!

Е. Зубальський, дякуючи в імені Обласної Управи ОДВУ всім приявним за участь, прохає пам'ятати, що ми тут, в Америці, — це той резервуар національних сил, який має продовжувати боротьбу за українську державність в усіх видах і усіма засобами. Об'єднання однією спільною думкою, створення сильної фінансової бази — це передумови нашої дальшої дії. Піснею „Не пора" закінчено цю вдалу імпрезу.

Щораз частіше відзиваються голоси критичних спостерігачів, що велика хвиля нової еміґрації до Америки — всупереч усім сподіванням — замість принести об'єднання всіх національних сил по той бік „залізної заслони" для великого й вирішного може завдання, — принесла розбиття, занепад, взаємну ворожнечу, цькування одних на одних. В обличчі трагічного положення нашої Батьківщини і назріваючих подій — це рівнозначне зі злочином і з національною зрадою, що їх міг би допуститися тільки найлютіший ворог України! Повну відповідальність за цей стан несе мала, але активна й неперебірчива у своїх засобах частина нової еміґрації, що готова знищити всіх і вся, щоб тільки допняти своїх, часто вузько особистих цілей, дарма, що прикритих плащиком гарних й патріотичних кличів...

Свідоме своїх великих державницьких завдань ОДВУ, рішилось розпочати акцію об'єднування і збирання наших розпорошених національних сил — не в імя якихсь вузьких „партійних інтересів", але в ім'я співпраці **всіх** для осягнення спільної Великої Мети. Реалізуючи цей свій задум, 4-ий Від. ОДВУ започаткував „Товариські Вечорі", що їх ціллю не є пропаганда власних ідей чи приєднування нових членів, тільки спроба сходитися разом, обмінюватися своїми думками і в дружній атмосфері шукати шляхів і способів для спільної праці для добра України.

Сподіємось, що ця акція, хоч і розрахована на довгий час, принесе сподівані користі наслідки, лікуючи бодай частинно нашу найбільшу недугу — національне розбиття.

До співпраці закликається все здорове українське громадянство в Америці!

Е. Кулик

За єдність конструктивних сил!

Вже багато разів виринала потреба обєднання в Америці всіх тих сил, що мають виразне конструктивне обличчя, й що стоять на засаді ладу й правопорядку в суспільстві. Така єдність конструктивних сил самозрозуміла, побажана і навіть конечна. І хоч не було нагоди широко обговорити ці справи, то все-ж придасться кинути жмут світла на істоту такого обєднання й його можливости.

Істотою його була б наша так би мовити база обєднання. Такою базою треба вважати наші спільні позиції, коли йде про Українську Національну Раду. В Національній Раді ми бачимо і визнаємо верховного представника українських визвольних змагань, бачимо в ній державно-національний центр українського народу. Його мусимо попирати, йому мусимо давати моральну і матеріяльну піддержку.

В усіх відношеннях треба нам зговоритися. Та йде тут про це, що в такому зговоренні не сміє бути первозванних і первородців, що мають спеціяльні права і привілеї, і не може бути другорядних сил, виставлених лише для подорожніх рахунків. Наша співпраця мусить бути жива, творча, позитивна. Ми мусимо до подробиць обговорити і знати, які наші цілі, що ми маємо на увазі конкретного зробити обєднуючися, і врешті де, та коли і в яких місцях мусить виявитися наша конструктивна солідарність. Були скромні спроби оскільки нам відомо, наладнати співжиття конструктивних громадських сил на терені Америки. Вони нажаль розбилися, поскільки клімат для такого обєднання не назрів.

І так з одної сторони, наша спільна праця, порозуміння й єдність здаються самозрозумілими і здійснимими, і з другої сторони ніяк нам не щастить в закінченні таких розмов і виведенні спільної конструктивної лінії в нашому житті.

Щоб не розводитися — переглянемо передумови широкого порозуміння конструктивних сил української спільноти в Америці.

1. Наша праця, зговореність і порозуміння мусить бути цілісне. Воно мусить охоплювати всі ті ділянки праці і життя, де ми можемо стрічатися й устійнювати лінію громадського ладу і правопорядку. Порозуміватися лише для якоїсь певної другорядної справи, наприклад для збірки гроша — нема змислу. Мусить бути устійнений якийсь правильник співжиття, праці, несення обовязків. Обєднуватися для того, щоб розєднуватися не бачимо потреби. Як досі, ніхто з тих організацій, що бажають разом з нами попирати український екзильний уряд — не вияснив в безпосередніх розмовах, що він хоче, як він собі порозуміння таке уявляє, й хто до того порозуміння приступає.

2. Порозуміння не можуть творити між собою невідповідальні люди, та ще до того одиниці. Воно мусить бути цілісним, і мусить охоплювати все досягаємі суспільні організації, що хочуть в порозумінні брати участь.

3. Нашим ідеалом є здійснення такого порозуміння, в якому поза українським єдиним центром, не було б нікого. Консолідаційний процес, чи радше туга за осягненням повної консолідації, залишаться частковим успіхом і тугою надалі, коли в консолідаційному осередку обєднаємо лише певну частину консолідаційно настроєних організацій. Мусимо висунути як принцип і передумову засаду, що якенебудь громадське порозуміння робитиме негайні і рішучі заходи для включення в консолідаційний процес всіх українських сил, що від консолідації навіть розпучливо бороняться.

4. Наша консолідаційна спільна установа, чи радше порозуміння, мусить вияснити всім учасникам порозуміння, які засади співжиття нас зобовязують, і мусить бути певний обєктивний орган, що проводитиме розслідування спірних проблем. Ми не можемо і не хочемо допустити до того, щоб з одного боку ми були партнерами, давали гроші, моральне попертя, щоб стояли ми в обороні ладу і правопорядку більше як всі, і за всіх, у час, коли проти нас, тобто проти Організації Державного Відродження України вестиметься кампанія на місцях, та навіть в центральних осередках. Ми хочемо знати в чому полягає наше порозуміння. Не може бути й мови про те, що наші однодумці в численних відношеннях, зокрема коли йде про Українську Національну Раду, тому що вони наприклад демократи, то вже мають від нас вимагати концесій ідеологічного, організаційного чи пропагандивного характеру. Є це все речі, що їх ми не можемо віддавати нікому в оренду, так само, як ми наприклад не збираємося втручатися у внутрішні справи Робітничого Союзу чи інших демократичних організацій.

Підсумовуючи все вищесказане виходило б, що одиноко брак доброї волі досі гальмував наше порозуміння, наші спільні почини і працю. Якщо клімат доброї волі запанує на всіх можливих відтинках нашого життя — ми напевно знайдемо спільну мову і спільний шлях.

ЖИВЕМО — ПРАЦЮЄМО!

Праця Відділу ОДВУ ч. 52 в Чікаґо-Борнсайд з кожним днем росте й розвивається. Щойно недавно заходами драматичного гуртка при Відділі ОДВУ відбулася вистава-премієра п'єси „Отаман Пісня". Драматичний гурток, дивлячися по п'єсі, вив'язався успішно в виконанні під кожним оглядом. Треба було направду довгої й запопадливої праці, впертости й завзяття, щоб у наших не все відрадних умовинах таку п'єсу поставити. В цій хвилині Відділ приготовляє першу весняну забаву. Енерґійний голова Відділу ОДВУ п. Михайло Логай є тим серцем організаційного життя, що всюди б'ється і всюди допильновує кружляння організаційної крови. Працю свою веде членство Відділу ОДВУ в залі Української Православної Церкви ім. св. Петра і Павла. Поміж церквою й Відділом ОДВУ ведеться тісна творча співпраця. Це тимбільше гарно, бо в Відділі ОДВУ об'єднанні ук-

Ділимося з громадянством несподіваною й жалібною вісткою про траґічну смерть незабутнього друга

ОСИПА ЖИБЧИНА

Покійний вродився в священичій сім'ї в Коломийщині. Довголітній і прикладний член Організації Українських Націоналістів, ділив з нами долю й недолю в трудні дні довоєнного і воєнного лихоліття.

Друзі.

З діяльности Відділів УЗХ

ІЗ ЖИТТЯ УЗХ у СЕН ПОЛ-МІННЕАПОЛІС

Хоч відділ Українського Золотого Хреста в Твін Сити не існує ще й один цілий рік, але він став уже одною з найбільш рухливих і діяльних організацій. Члениці УЗХ полишили на боці політику й партійні свари й дружньо працюють на користь української справи й українського загалу. Варто підчеркнути, що рамя об рамя працюють члениці православного й католицького віровизнання.

Розпочав свою діяльність відділ Українського Золотого Хреста зараз після свого заснування минулої осні тим, що прийшов із допомогою одній скитальчій родині, яка на ту пору щойно два тижні як прибула з Европи й зараз же опинилась в незвичайно тяжкому положенні, коли голова родини тяжко захворівши знайшовся в шпиталі.

Другим визначним ділом УЗХ було зорганізування Літературного Вечора на допомогу, перебуваючій у шпиталі по тяжкій операції, письменниці Оксані Лятуринській.

Український Золотий Хрест узяв чинну участь у влаштуванні Свята Державности в Сен Пол, а тепер уже від Різдвяних Свят провадить акцію збірки на зимову допомогу братам скитальцям, що залишилися в Европі.

Дня 17-го лютня відділ записав ще одну гарну сторінку в книзі своєї діяльности, влаштовуючи Свято-Академію для звеличання памяти українських жінок-героїнь.

Свято зробило як найкраще враження, так з огляду на матеріял, як теж і на виконання. Треба признати, що можна дечого навчитися від нашого жіноцтва. **С. К.**

раїнці різних віровизнань. Нещодавно членство Відділу відправляло свойого довголітнього секретаря Відділу п. Сергія Сущика, що відійшов до армії. Спираючися на поважні круги українського громадянства, старої й нової еміґрації та навіть в Америці народженої молоді, Відділ ОДВУ в Борнсайд має прекрасні умовини розвитку, та напевно сповняться обіцянки голови Відділу п. Михайла Логая, що ми подвоїмо в біжучому році кількість членства, й приїдемо на З'їзд з новими успіхами й планами.

Детройт, Міш.

На річних зборах Українського Золотого Хреста відділу 14 вибрано до нової управи слідуючі: Катерина Ігнатюк — голова, Мальвіна Стружовська — містоголова, Анна Левкут — секретарка, Анна Наконечна — фінансова секретарка, Катерина Онишків — касієрка, Марія Слаґен — кореспонденційна секретарка, Галина Чуй, Параня Шейк, Стефанія Семеґен — контрольна комісія, Ксеня Вашук і Марія Косс — доглядачки хворих, Анна Михальчук, Анна Тимочко — делегатки до філії УКК, Марія Семеґен і Стефанія Семеґен — делегатки до Укр. Федерації стейту Мішіґен.

Переслано через Головну Управу УЗХ 50.00 для сиріт і вдів.

Сиракюз, Н. Й.

Український Золотий Хрест відділ ч. 52 відбув свої річні збори, на котрих управа здала звіт із діяльности за минулий рік. Збори приняли звіти й ствердили, що праця була ведена у найкращому порядку.

Приступлено до вибору нового уряду, до якого ввійшли: Анастазія Боднар — голова, Петрунька Гриник — містоголова, Софія Миколаєвич — секретарка, Наталія Іванів — фінансова секретарка, Маґдалина Дзіцюх — касієрка, Текля Шкляренко — заст. касієрки, Маланія Пиндус, Текля Каспінюк, Михалина Боджак — контрольна комісія, паню Кравець вибрано для відвідування хворих.

Ухвалено переслати Головній Управі УЗХ $10.00 річної вкладки, а $15.00 на писанку. Разом $25.00.

Анастазія Боднар — голова
Софія Миколаєвич — секр.

Клівленд, Огайо

Річні Загальні Збори Українського Золотого Хреста імени Олени Теліги відділ ч. 8, відбулися в суботу дня 9-го лютого, 1952 р. в Українськім Народнім Домі при 14 вулиці.

Збори відкрила голова відділу К. Попович хвилинною мовчанкою для вшанування памяті поляглих борців за волю України та памяті президентів Вашінґтона й Лінкольна.

Опісля прочитала порядок зборів, який принято одноголосно. Вибрано п. О. Дубову до перепровадження річних зборів а М. Тесарович секретаркою.

Зчерги приступлено до звітів уступаючої управи. Голова подякувала всім членкиням за співпрацю й довіря. Спеціяльну подяку п. Кукіз, котра через 16 років секретарювала у відділі УЗХ.

З допомогою членок відбувалися імпрези, спільні реферати і т. п. Уступаючій управі уділено абсолюторію. До новії управи ввійшли: Катерина Попович — голова, Олена Дубова — містоголова, Марія Тесарович — секретарка, Марія Кукіз — касієрка, Олена Шиян — фінансова секретарка, Володимира Кавка — культурно-освітна реф., Марія Филипів, Анна Єзерська

— контрольна комісія, пп. Дубова і Кавка — делегатки до Злучених Організацій.

Збори намітили в дальшому пляні відсвяткувати свято Ольги Басараб та Олени Теліги.

У вільній дискусії забирали голос майже всі членкині, висловлюючи надію й охоту збільшити активність відділу.

Марія Тесарович — секретарка

Колядні Жертви на Допомогову Акцію УЗХ

Відділ Українського Золотого Хреста ч. 19 у Філядельфії не забув за допомогові акції своєї Головної Управи й в час Різдва Христового члениці перевели збірку на цю ціль. Зібрано $38.00.

Датки зложили: по $5.00: Гнатюк, Боднар, по $3.00: К. Демчук, по $2.00: Євсевський, Лисянська, Визан, І. Харамбура, Яросевич, Кульчицький, М. Романюк, О. Хт., по $1.00: О. Ґенґало, Залівят, Н. Н., Тимко, Господаш, В. Павлівек, Мочерняк, І. Романюк, Н. Н.

Відділ УЗХ ч. 1 Ню Йорк — по $5.00: Павлина Різник і Міра Повх.

Відділ ч. 8. — Клівлен — Текля Павлина 2.00, Олія Бдзіль 1.50, по 1.00 Ксеня Донелович і Марія Кравчук. Разом $10.50.

Відділ ч. 1 в Ню Йорку переслав через Головну Управу УЗХ $75.00 на українську санаторію в Німеччині на потрібні медикамента.

Шікаго, Ілл.

Коляда 2-го від. ОДВУ

Коляду зложили: інж. Ст. Куропась $20.50, по $10: Хращулях І., М. Тремко, по $ 5: С. Маланчук, П. Марцинюк, І. Малахівський, Т. Носієвич, о. І. Нагірняк, П. Максименко, М. Яшко, М. Баран, Ю. Артюшенко, Я. Лоґай, Г. Семочко, Ч. Поп, В. Гузика, О. Максимюк, Г. Крайник, І. Багрій, М. Оленик, В. П. Гут $4, по $3: Ю. Буксар, В. Онушко, по $2: Ф. Опиханий, М. Сливка, В. Попадюк, Ю. Вассиян, по $1: І. Сеник, Е. Макаруха, І. Войтович —.50. Разом $151.

Колядували: др. П. Стерчо, В. Нагірняк, Т. Носієвич, Ю. Дачишин.

Гемтремк, Міш.

Збірка на пресово-організаційний фонд від ОДВУ ч. 4.

На лісту Е. Зубальського зложили: Е. Зубальський $5, Я. Стасик $3, О. Жибчин і Р. Федик по $2, З. Стасик, І. Купчак і Ю. Менко по $1, разом $15.

На лісту М. Ґорина зложили: М. Ґорин і Д. Шалапай по $10, М. Онишків $3, М. Чорній, п. Костюк, М. Приходько, С. Данилишин, П. Старжинський і В. Вороновський, по $2, С. Ємчук, Т. Крупка, П. Чекас, М. Петрюк, Т. Чупка, І. Сидомир, М. Шаран, М. Чубка, Н, Тиро, Б. Дяків, Войтович, С. Богей, О. Боднар, Г. Вацько і І. Вайда по $1, разом $50.

На лісту С. Білого зложили: С. Білий і В. Назаркевич $5, В. Рижий і Р. Крохмалюк $3, К. Сузанський і Я. Филипів по $2, В. Козловський $1, разом $21.

Ст. Пол —, Міннеаполіс, Мінн.

Коляда відділу ОДВУ ч. 32.

На лісту Е. Міцкевича зложили коляду: Стефан Коцюба $3, проф. А. А. Грановський $2, по $1: А. Фридри, інж. Янович, Н. Мисечко, Ст. Кассіян, М. Каркоць, С. Кротюк, М. Спорушин, В. Нагірняк, М. Процай, В. Воніш, М. Мороз, Е. Міцевич, П. Божбоз, П. Шайда, М. Остасик, П. Ворос, М. Данилюк, Анастівський —.50. Разом $22.50.

Шікаґо, Ілл.

А. Куць, член відділу ОДВУ ч. 2 переслав $5 на коляду Ц. У.

Пасейк, Н. Дж.

Коляду зложили: І. Блиха й В. Марущак по $3, О. Сенедчук І.

Честер, Па.

На лісту Я. Щербака зложили коляду: О. Сарахман $5, Д. Молодовець $3, по $2: Я. Щербак, Е. Маршалюк, А. Кобрин, К. Кізюк, І. Мельник, по $1: А. Кобаса, Р. Завицький, Т. Ґавдяк, Я. Цюк, Е. Мічак, М. Моряк, Я. Салуян. Разом $26.

Філядельфія, Па.

Коляда відділу ОДВУ ч. 12 ім. Ю. Головінського

Колядувати ходили: Д. Шекерик, М. Ворончак, І. Романюк, В. Рурик, М. Середович, Зуляк і Сеньків. Коляду зложили: по $10: І. Харамбура, Д. Шекерик, Сеньків, Е. Новаківська $8, по $5: Т. Федусь, Я. Лизняк, І. Романюк, Ю. Нанюк, С. Мілян, М. Ворончак, др. С. Савчук, Т. Свистун, І. Щікор, Проґрес, Ц. Клап, Бак-Бойчук, Воґель, Волошанський, Гаврищук, Добровольський, Дармограй, М. Насевич, А. Шикерик, О. П. Ґенґало, о. В. Середович, Боднар, Сорохатюк, Поліщук, Пайкош, С. Стіферн, М. Середович; по $4: Мельничук, Фолис; по $3: Д. Мицьо, о. П. Липин, М. Романюк, В. Березовський, Налашник, М. Мартин, О. Воскрець, Волинюх; по $2.50: Савицький; по $2: Г. Поноград, Мочерняк, Яросевич, Викрикач, Казанівська, Слонський, К. Демчук, Терпилюк, Б. Савицький, О. Лотоцька, Покали, Піско, К. Поточник, Заляк, М. Пасічник, Марущак, Гладій, Ложвків, С. Слободян, Дупіряк, Новоженнюк, Дубас, С. Звіздь, Сененко, Паньтирюк, Солтис, Савчук, М. Круноляс, Гарасим, Сеньків; по $1: др. Р. Т., А. Кіпчак, Д. Волинець, М. Тосидляк, М. Канючка, М. Рудник, Блакевич, М. Мельник, Р. Станчак, А. Саґнато, Дмитришин, О. Дешевський, А. Настюк, Ковалик, Деревенко, Микитин, Мороз, Пенор, Хомин, Семчук, А. Мідяний, Прокопишин, Жов, Сохоцька, Д. Поритко, Нунець, Ґерлавський, Шаян, М. Гурій, М. Бусько, разом $305.90.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

1. Накладом Видавництва „Самостійна Україна" як випуск ч. 3 БІБЛІОТЕКИ САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ появилася книжка З. Книша п. н. „До проблем тривожного майбутнього". Ціна книжки $ 0,50. Кольпортери одержують 20—25% опусту.

2. Наклад книжки І Хмельницького „В країні рабства і смерти" вичерпаний. З огляду на те, що ще поступають до адміністрації замовлення на цю книжку, проситься тих кольпортерів, що її не розпродали, повернути книжку до Адміністрації.

3. Усі розчислення з кольпортерами, як рівнож вношення передплати залеглої, та біжучої, проситься вносити на адресу Адміністрації „Самостійної України".

4. В Адміністрації „Самостійна Україна" знаходиться певна скількість книжечки Романа Купчинсько.го „На СЛУЖБІ УКРАЇНИ" (В 60-ліття полковника А. Мельника). Ціна книжечки 20 центів. На порто долучити 5 центів.

5. Проситься передплатників своєчасно повідомляти адміністрацію про зміну своєї адреси, щоби не опізнювати достави журналу та не наражувати нас на зайві витрати порта. При зміні адреси подати стару і долучити 10 центів на кошти маніпуляції.

6. Адміністрація пошукує кольпортерів журналу „Самостійна Україна" і видань Бібліотеки „Самостійної України" на поодинокі осередки. Книгарням і кольпортерам, що замовлять понад 10 чисел журналу, дається 25 відсотків рабату. Кольпортери крім того одержують книжкові премії.

Читайте! Поширюйте!
Передплачуйте!

Великий Український Тижневик у Парижі

Українське Слово

Адреса Редакції й Адміністрації:
„La Parole Ukrainienne"
3, rue du Sabot, Paris 6-e, France.
Поодиноке число — 10 ам. цен.

Передплата:
на три місяці — 1.25 ам. дол.;
на шість місяців — 2.50 ам. дол.;
на рік — 5 ам. дол.

Представник на ЗДА:
Mr. Stephen Malanchuk
2118 W 19-th Street, Chicago, Ill.

Читайте! Передплачуйте! Поширюйте!

„ПОРОГИ"

єдиний на південно-американському континенті літературно-мистецький журнал
В „ПОРОГАХ" друкуються праці кращих українських поетів, літераторів, мистців і науковців.
В „ПОРОГАХ" друкуються переклади творців світової літератури.
Річна передплата „ПОРОГІВ" 2.00 ам. дол.

Адреса:
„POROHY" Casilla de Correo 3184
Buenos Aires, Argentina

Читайте і передплачуйте

ХЛІБОРОБ

українську газету в Бразилії.
Виходить кожного тижня в Курітібі.
Адреса Редакції і Адміністрації:
Caixa Postal — 666
Curitiba — Parana — Brasil

Єдиний півтижневик в Канаді

Новий Шлях

виходить кожної середи і суботи у Винипеґу

Інформує українців про життя на Рідних Землях і на чужині.

Передплата на рік виносить $ 4.

Замовлення і передплату слати на адресу:
The New Pathway
P. O. Box 3033, Winnipeg,
Man., Canada

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ

офіційний орган української колонії в Аргентині

НАШ КЛИЧ

що виходить кожного тижня
за редакцією Євгена Онацького.

Річна передплата $ 4. Ціна одного примірника 10 центів.

Адреса Редакції і Адміністрації:
„NASH KLYCH" — Maza 150 — Buenos Aires,
Argentina T. E. 45 (Loria) 6331.

В ЗДА замовлення й передплату слати на адресу:
INDEPENDENT UKRAINE
9421 Burnside Ave.
Chicago 19, Ill.

Передплачуйте! Читайте!

ІЛЮСТРОВАНИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ МІСЯЧНИК

„Нові Дні"

В **„Нових Днях"** співпрацюють кращі українські поети, письменники, мистці, вчені, журналісти.

„Нові Дні" справді загально-український журнал, який нікого не поборює, а шукає єдности дій української еміґрації.

„Нові Дні" вже 2-й рік виходить регулярно на початку кожного місяця, без єдиного спізнення.

Передплата для Канади і ЗДА: річна — $ 3.00, піврічна — $ 1.75.

Адреса:
„Nowi Dni", Box 452, Term. A, Toronto, Ont., Canada.

Ціна 30 ц.

ЄДИНИЙ У ЗДА УКРАЇНСЬКИЙ ЖУРНАЛ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

„Самостійна Україна“

МІСЯЧНИК КУЛЬТУРИ, ПОЛІТИКИ ТА СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

виходить кожного місяця в Чікаґо, ЗДА

САМОСТІЙНА УКРАЇНА проголошує ідеї українського державного відродження та визвольного руху.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА бореться за принцип самовизначення і суверенности українського народу, як і всіх інших поневолених ще народів.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА інформує світ і українську суспільність на еміґрації про стан визвольної боротьби і політику окупантів на Рідних Землях.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА з'єднує для визвольної боротьби прихильників і пропаґує потребу матеріяльної та моральної їй допомоги.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА розробляє проблеми національної революції, її ідеології, програму, стратегії і тактики.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА поширює ідею внутрішнього нашого суспільно-політичного солідаризму.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА плекає, творить і поширює на чужині наші високі духові і культурні вартості.

Річна передплата за журнал **„Самостійна Україна"** дорівнює $ 3.

Одне число коштує $ 0,30.

Станьте передплатником „Самостійної України" та приєднайте також і своїх друзів!

INDEPENDENT UKRAINE
9421 Burnside Ave.
Chicago 19, Ill.